

jaargang 14 nummer 4.

INHOUD

Veldwaarnemingen jan.-april 1988	131
Broedgeval Grauwe Klauwier in het Land van Cuyk	133
Spanje en Frankrijk: ornithofun 1988	134
Broedvogelinventarisatie van de Heumen- se Schans en de Mookerheide 1988	140
Albino Fuut op de Kraayenbergse plassen	143
De Russische Kauw, wel in het Land van Cuyk, niet in het Rijk van Nijmegen	144

AGENDA

- 16 jan. Eigen oogst
20.00 zaal N3/4 Wiskunde en
Natuurwet. Heyendaalseweg Nijm.
- 9 feb. 20.00 zaal N3/4 W&N Nijmegen
lezing Kleine Torenavalk
- 2 maart 20.00 zaal N5 W&N Nijmegen
algemene ledenvergadering

WERKGROEP LAND VAN CUYK

- 22 jan. 9.00 uur kerk Linden
Kraayenbergse plassen excursie

DE MOURIK

VOGELWERKGROEP RIJK - VAN - NIJMEGEN e.o.

jaargang 14 nummer 4
1988

VAN DE BESTUURSTAFEL

Notulen van de najaarsledenvergadering van de vogelwerkgroep Nijmegen e.
d.d 8 september 1988

aanwezig 19 leden in de zaal., afgemeld 5 leden.

OPENING de voorzitter opent de vergadering

NOTULEN de notulen van de vergadering d.d. 30-3-'88 worden goedgekeurd.

INGEKOMEN STUKKEN

-Vogelbescherming:kalenderaanbod

-Natuurmuseum:tijdelijke adreswijziging i.v.m.verbouwning

-IVV:boekenbestelwinkel info te Arnhem

-excursiefolder van het vogeljaar

-'Vogelnieuws':bericht voor consulenten en districtscoördinatoren.

-J.v.d.Vaart meldt zich als vogelbeschermingsconsulent n.a.v. oproep in de Mourik.

BESTUURSVERKIEZING

Rietveld stelt dat bestuur en activiteiten versterking behoeven.

Raymond Schuurkes treedt af als bestuurslid.

v.Laake stelt vervolggactiviteiten op de vogelcursus voor.P.P.v.Laake,J.Thissen,D.Heg

enD.Visser vormen een groepje dat met een plan komt.(vergelijken met actieplan bestuur.

RIVIERENTELLINGEN

Jan van de r Brugge treedt af als coördinator rivierentellingen.De opvolging moet nog

geregeld worden.Veel administratief werk en organisatiewerk om de ploegen rond te

krijgen.Misschien iets om met enkele mensen samen te doen?Enkele trajecten krijgen moei

een telploeg.voor het jaar '88/'89 kunnen de telploegen wel worden bemand,vor 2 tra-

jecten geen telploeg.Verder nog niemand voor coördinatie en uitwerking.Er komt een st

als publiciteit in de Mourik(door Hornman,Rietveld en Veer)Laurens Rietveld neemt con

op met Leo van den Bergh over de voorlopige voortgang.

nieuwe tellerszijn nodig!

AANSCHAF COMPUTER

Er ligt een voorstel tot aanschaf van een computer.Het bestuur vraagt om een mandaat

om een computer aan te schaffen binnen het de vorige vergadering gestelde budget.

P.P.v.Laake heeft een aantal alternatieven neergelegd in de Mourik voor het te bestede

geld.Hierover wil hij een discussie.Het bestuur wil een discussie over de aanschaf van

computer en los daarvan een discussie over de alternatieven.Men heeft de alternatieven

gezien. Er ligt een voorstel om een computer aan te schaffen(f4,000).

na stemming: Voor:13 stemmen. Tegen:7 stemmen Onthouding:4 stemmen.

Het voorstel is aangenomen.De andere mogelijkheden moeten ook onderzocht worden(er blijf

geld over) gezien de stemming.Voorstel om ze op de volgende vergadering te bekijken.

De randvoorwaarden bij computeraanschaf moeten verder worden uitgewerkt,informatie

hierover komt dan in de Mourik.

MOURIK

Verspreiding hiervanin Nijmegen-oost wordt overgenomen door M.Hornman.

BROEDVOGELINVENTARISATIES

Er zijn in totaal 12 gebieden geïnventariseerd. w.o.:

3 bosgebieden:Jansberg,Wylerberg(sovon),duivelsberg(sbb)

2 landgoedbossen:Elshof(sovon) en het oosterhoutsebos

2 heidegebieden:Mookerheide en Heumense schans

1 moeras:Groenlanden -west

3 polder/uiterwaarden:Ooypolder(sovon),Bemmelse(sovon) en Gendtse(sovon) waarden

1 stad :Boxmeer

VOGELCURSUS

De vogelcursus moet worden bijgewerkt,evenals een adequaat dia-archief.

In de mourik komt een lijst van vogels waarvan we goede dia's nodig hebben. Dia's kunnen

naar Laurens Rietveld,die ze zal laten copieren voor het archief.suggesties,vraag eens

of kijk bij Club van natuurfotografen Nijmegen/bibliotheek/vogelbescherming.

Het diaarchief dient van te voren te worden doorgepraat;Raimond Schuurkens wil volgen

jaar wel een inleidiende avond houden over bosvogels,mits van te voren wordt doorgepra

Bij het opzetten van een nieuwe vogelcursus wil Jan Post wel meedoen,b.v.t.a.v.wat er

voorkomt in het land van cuyk.Er moet een lijst komen van te behandelen vogelsoorten

en benodigde dia's.

ACTIVITEITEN

Idee: b.v. eigen oogst; 10 minuten-praatjes. Aantrekkelijk maken van vergadering via deze praatjes. Eventueel een speciale avond vullen met langere en kortere dergelijke praatjes. Wie verzorgt en organiseert het? Voorstel om in december zo'n avond te organiseren. Bellen naar Laurens Rietveld. J.v.d.Vaart wil wel iets vertellen over het vogelasylwerk. -Gevraagd wordt naar een excursiejaarplan. De bedoeling is een cyclus te maken lezing/excursie/artikel in de krant n.a.v. thema's. Proberen te starten in de winter van '88/'89.

kamp: Amelandkamp

suggesties voor andere plaatsen: Honsbosse zeevinger, Maasvlakte. Is er een mogelijkheid om b.v. excursies te houden van een weekend of een dag op en neer met auto's?

Voorstel: plan een excursie, bij slecht weer alternatieven in datum of bestemming.

Voorstel: in het voorjaar een excursie naar de oostvaardersplassen met een rondleiding naar de 3e hut (aalscholverkolonie).

trektellingen

eventueel de 8 weekenden verdelen over meer mensen, zodat de telling door kan gaan.

Simultaantellingen toch wel belangrijk. Leon Engels zal proberen iets te organiseren.

RONDVRAAG

Bart Veer vindt dat er wat weinig gebeurt in de VWG aan tellingen.

Er zijn wel tellingen (winter/steltloper enz.) Bovendien is er nieuw bloed nodig om 'oude' mensen te vervangen. Suggestie schrijf eens iets in de Mourik over de tellingen zodat nieuwe mensen weten wat het inhoudt en misschien mee gaan doen. Voor sommige tellingen is helemaal niet een zeer gedegen vogelkennis nodig.

Dik Heg wil informatie over de ooievaars in de Ooyolder. Wie heeft de ringen afgelezen?

Dik is bezig met een onderzoek aan deze ooievaars, ook volgend jaar. Gegevens naar Dik Heg of Peter Brouwer.

SLUITING

VOLGENDE LEDENVERGADERING IN VOORJAAR 2 MAART

AKTIVITEITEN

Riviertellingen . Laurens Rietveld heeft voorlopig de coördinatie van de riviertellingen op zich genomen. De situatie is op het moment zo, dat twee westelijke Maas-trajekten alleen in de echte wintermaanden worden geteld. Voor de overige vier trajekten zijn wel vaste telploegen voor alle acht tellingen, maar er zijn geen reserve-tellers.

Een oproep aan (aspirant-) tellers om zich bij Laurens aan te melden (080-227925)

Eigen oogst: Op maandag 16 januari 1989 is er de eerste eigen oogst-avond voor de VWG. Gerard Schreurs toont dia's over zijn bezoek aan Australië van een jaar geleden. Verder is het de bedoeling dat alle VWG-leden, die de afgelopen jaren hebben rondgezworven in de buurt van Jaca in de Spaanse Pyreneeën hierover komen vertellen, al dan niet vergezeld van hun aldaar vervaardigde dia's. Belangstellende sprekers vervoegen zich bij Laurens Rietveld (080-227925)

Kleine torenvalk-lezing: Op donderdag 9 februari verzorgen Ronald Zollinger, Gererd Verkley en Ward Hagemeijer een dialezing over hun onderzoek naar de populatie-veranderingen bij de Kleine torenvalk. Dit onderzoek werd gehouden in de Spaanse Extremadura. Deze lezing dreigt nog mooier te worden dan de lezing van dit drietal over de vogels van Spanje van enkele jaren terug. Dat wordt dus weer dringen.

ONZE VOGELWERKGROEP DREIGT VLEUGELLAM TE RAKEN!

Het bestuur wil bij deze de noodklok luiden, omdat het in zijn huidige samenstelling niet meer bij machte is de Vogelwerkgroep op een actief spoor te houden/brengen.

Signalen als deze zijn zeker niet nieuw. Als aanloop naar de afgelopen ledenvergadering schreef Pieter-Paul van Laake er al uitgebreid over in de vorige Mourik. In de ledenvergaderingen van de laatste jaren kwam herhaalde malen naar voren, dat de VWG op de roem van het verleden teert:

- De actieve kern is te klein voor een ledenbestand van over de 200. Hierdoor dreigt deze kern nogal eens overbelast te raken, omdat inventarisaties en wintertellingen alleen maar op hun schouders terecht komen.
- Voor de leden zelf en voor geïnteresseerden van buiten de VWG biedt het activiteitenprogramma te weinig houvast. Er zijn te weinig gemeenschappelijke excursies, kampen en lezingen. Gevolg is dat er nauwelijks nog nieuwe aanwas plaats vindt en dat een aantal actieve hun heil deels elders, bijv. bij SOVON-tellingen gaan zoeken. Zolang de belangrijkste doelstelling van de VWG gehaald wordt is dit laatste geen probleem, maar het idee leeft sterk, dat de VWG op dit moment te weinig heeft te bieden.

De belangrijkste doelstelling van de VWG Nijmegen e.o. is het scheppen van een meerwaarde in onze hobby vogels kijken. Namelijk de mogelijkheid om samen dingen te ondernemen als broedvogelinventarisaties, tellingen, excursies kampen, lezingen enz.

Het bestuur is de drijvende kracht om de activiteiten hiertoe op stapel te zetten, maar het bestuur is daarbij afhankelijk van de weerklank en de inzet van de leden van de VWG.

Grof geschetst kan een vereniging zich in vier toestanden bevinden:

1. Een actieve vereniging met een actief bestuur. - Het ideale plaatje-
2. Een actieve vereniging met een verzwakt bestuur. - Op korte termijn geen probleem, maar op de langere termijn mogelijk wel een probleem -
3. Een ingeslapen vereniging met een actief bestuur. - Er is hoop voor de toekomst -
4. Een ingeslapen vereniging met een verzwakt bestuur. - Gevaarlijk voor het voortbestaan van de vereniging -

Gezien het voorafgaande zal het u duidelijk zijn, dat het bestuur van oordeel is dat de VWG zich in toestand 4. bevindt, met uitzondering van de inventarisaties. De weg terug is ook duidelijk: Via toestand 3. naar toestand 1. ,waarbij toestand 2. wordt overgeslagen.

Als laatste wapenfeit heeft Raymond Schuurkens voor het VWG-bestuur een draaiboek voor een activiteitenprogramma samen gesteld. Omdat er, mede door het wegvallen van Raymond nog maar vier bestuursleden overblijven, ziet het bestuur zich in de huidige samenstelling niet in staat dit draaiboek uit te werken. Hiervoor hebben we versterking nodig!

Daarom een dringende oproep aan een aantal leden om zich te melden als kandidaat voor het bestuur. We hebben er minstens drie nodig! Met z'n zevenen (of achten) is het bestuurswerk een makkie, maar op dit moment is het voor vier man te veel. Bestuurservaring is helemaal niet nodig, wel de wil om er samen iets van te gaan maken.

Meldt u zich aan bij Laurens Rietveld, voorzitter (080-227925)

Het VWG-bestuur

Weerwerk

In de laatste Mourik klaagt de redactie over kopijschaarste. Kopijschaarste ? In het voorlaatste nummer staat één artikel van Pieter-Paul van Laake oftewel PPVL, en in het laatste nummer prijken er zelfs drie. Waar moet dat heen ! Binnenkort een dubbeldekkend themanummer gewijd aan 's mans curieuze meningen ? Enig weerwerk is hier op zijn plaats. De recente geestesproducten van PPVL passen binnen een oeuvre dat zich, waar het de afgelopen jaren betreft, laat onderverdelen in twee categorieën. Allereerst zijn er de boekbesprekingen waarin PPVL het domme schrijfvolk onder zijn verzegend hete pen laat kronkelen. Het procedé is van een verbluffende eenvoud. Niet ter zake doende details en kleine schoonheidsfoutjes worden gepresenteerd als waren het doodzonden. De eigen smaak wordt voor het gemak verheven tot een absoluut criterium (" de roodborst op het prentje had in een besneeuwde boom moeten zitten"; ik lach me dood). De auteurs worden in een milde bui omschreven als een stelletje halfzachte naïevelingen, maar vaker nog beschuldigd van loze pretenties, zelfoverschatting en een onwetenschappelijke instelling (Huh ? Is het toeval dat juist een studie van PPVL door H.P. Gallacher in diens Gids voor Vogelonderzoek, deel 1, pag. 13-16 wordt aangehaald als een voorbeeld van hoe het niet moet ?). Kortom: PPVL blaast een luchtballon op en houdt er dan met veel plezier een vlam onder. Succes verzekerd ! Knal ! Auteur boos ! PPVL tevreden: hij heeft 't 'em weer geleverd.

Naast PPVL als literaire koppensneller is nog een andere af-splitsing werkzaam: PPVL in de rol van Het Geweten Van Onze Vogelclub. En zoals dat soort baasjes nou eenmaal zijn, spreekt hij eenieder van ons streng en vermanend toe. Wanneer een werkgroep uit de VWG voorstelt (na behoorlijke inspraak) om een deel van de winst die behaald is met Vogels van de Ooypolder om te zetten in een computer tot nut van allen, worden deze "minder-bedeelden" naar het schavot gesleept. Fotokopieën maken is immers even goed, en het geld wordt zinvoller besteed wanneer het wordt vergooid aan bustochtjes, de vogelperiodieken tussen Kortijk en Hamburg (met bijlage in de Mourik), het instellen van een tweejaarlijkse prijs voor het beste lokale artikel, of het stichten van een elitaire vogelbabbelclub. Wanneer landelijke SOVON-projecten verheugend veel medewerking krijgen, en dus blijkbaar niet alleen zinvol maar ook leuk zijn en in een behoefte voorzien, moet de karwats er andermaal overheen. Allemaal ten koste van de lokale activiteiten, zo luidt het zure oordeel. Alsof het een het ander bijt ! Alsof er niet zat VWG'en zijn die het een doen zonder het ander te laten ! Alsof niet ieder wel zelf beslissen kan wat te doen !

Nu is hiermee niet gezegd dat de arbeid van onze goeroe niet te pruimen is. Integendeel, een beetje polemieken kan geen kwaad, en PPVL kent zijn klassieken (Grijs, Blokker, Brouwers, Hermans) en imiteert hun snijdend sarcasme soms met verve. Maar het aardige stijltje kan toch niet verhullen dat de boodschap wel wat doorzichtig is. Spreekt daar niet de wat bekrompen computer-analfabeet

die weigert te geloven dat zo'n apparaat bij goed gebruik meer is dan luxe speelgoed omdat hijzelf in het stadium van het telraam is blijven steken ? Krast daar niet de pen van het zelfbenoemde recensielulletje dat zich verkneukelt over al dan niet reële uitglijders van anderen, maar er zelf wel voor waakt de nek ook maar een millimeter uit te steken ? Waar blijven toch PPVL's informatieve, verhelderende en van een briljante lay-out voorziene bijdragen over de vogels van de binnenstad, de historische betekenis van Luden van Heumen en de geheimen van Zeeuws-Vlaanderen ? Zal het bij een wandelboekje blijven ? Niet onaardig hoor, maar een mijlpaal ? PPVL schrijft niet beroerd en weet de aandacht voor een minuut of twee te boeien. Men kan om zijn bijdragen glimlachen of (heel dom) zich eraan ergeren, maar ze serieus nemen, dat lijkt me echt te veel eer. En de Mourik mag wat mij betreft gerust met andere zaken worden gevuld.

Fred Hustings

EXCURSIE DE HAMERT 17 APRIL 1988

Om 6.45 uur werd na een rit van ongeveer 40 kilometer Landgoed De Hamert bereikt, alwaar de 10 deelnemers op pad gingen.

Het weer was aanvankelijk somber, zwaar bewolkt, een beetje motregen, maar later brak de zon toch nog door. De temperatuur was ongeveer 12°.

De Hamert is een natuurreservaat dat bestaat uit bos, heide, vennen en cultuurgrond.

Door de variatie in het landschap werden in totaal 47 soorten waargenomen. Bonte vliegenvangers werden veelvuldig gezien bij nestkastjes.

Kassaal aanwezig onder andere Boompieper, Boomleeuwerik en Fitis.

Op en nabij het voedselarme Pikmeeuwenwater: Wilde eenden, Wintertalingen, Kuifeenden, Meerkoeten, Krakeend en Dodaars.

Ook de Roodborsttapuit liet zich goed bekijken.

Het laatste gedeelte van de excursie voerde langs het Geldernsch-Nierskanaal, een sterk meanderende beek. De natuur op zijn mooist.

Hieronder de 47 waargenomen soorten:

Vink	Geelgors	Krakeend
Kauw	Fitis	Boerenzwaluw
Boomklever	Buizerd	Kokmeeuw
Bonte vliegenvanger	Zwartkop	Dodaars
Zanglijster	Koekoek	Graspieper
Koolmees	Blauwe Reiger	Kneu
Roodborst	Rietgors	Vlaamse gaai
Spreeuw	Zwarte kraai	Fazant
Merel	Veldleeuwerik	Ringmus
Pimpelmees	Grote bonte specht	Zwarte roodstaart
Houtduif	Kramsvogel	Groene specht
Winterkoning	Wilde eend	Staartmees
Tjiftjaf	Wintertaling	Boomkruiper
Kievit	Meerkoet	Wulp
Boomleeuwerik	Kuifeend	Matkop
Boompieper	Roodborsttapuit	

Louis Geraets

126
open brief aan Fred Hustings

Fred,

zo, nu heb je het hem geleverd! Maar waarom? Niet om de nood te lenigen van de redacteur, want in de Mourik hoort je Weerwerk niet thuis.

Uit blinde ergernis? Tweeënhalf jaar geleden besprak ik mijn eigen Vogeltochten in de Lage Landen. Ik oordeelde over dit wandelboekje aanmerkelijk negatiever dan jij nu doet. Sindsdien deed ik mijn mond niet open (behalve op vergaderingen, maar daar ben jij nooit). Nu verschijnen er van mij een boekbespreking en een samenhangende groep artikeltjes over de VWG en daar rijst een gruwelijk dubbelbeeld op. Vlam eronder, knal, hëhë dat is gelukkig verdwenen. Nee, zo simpel ben je toch niet?

Maar wat kan dan de reden zijn van jouw epistel? Woede over de pretentie van een wetenschappelijke worm als ik ¹⁾ die de reusachtige Sovonatlas (waarvoor jij een zo grote verantwoordelijkheid draagt) meen te kunnen beoordelen? Dat kan het niet zijn, want je weet dat het allerm minst nodig is dat recensenten actieve of gewaardeerde vakbeoefenaars zijn. Je vindt het misschien jammer, dat ik de geheimen van het stadsmilieu niet openbaar maak en dat ik de wonderlijke samenstelling van de vogelbevolking in Zeeuw-Vlaanderen slechts voor mijn eigen plezier op het spoor kom, maar je weet dat dat met mijn rol als recensent wezenlijk niets van doen heeft. Toch ga je, op één détail na ²⁾, niet op de inhoud van mijn bespreking in, terwijl die met de fundamentele bezwaren die ik inbreng (verbasterde hoofddoelstelling, onwaardige en onmachtige redactie, prutserige vormgeving) en de schier eindeloze reeks details die ik hekel (waaronder 'kleinigheden' zoals de opname van tellingen buiten de periode en de mening dat Zeeuws-Vlaanderen een eiland is) voldoende mogelijkheden geeft voor een beetje polemiek. Nee, hierom kun je niet gegrepen hebben naar het laatste wapen in het twistgesprek: de scheldpartij.

1) De genoemde publicatie van Gallacher trof ik aan in de ramsj. Het heeft mij verbaasd dat hij de door mijzelf geformuleerde kritiek overneemt zonder bronvermelding.

2) Dat bij de roodborst in de besneeuwde boom het tekstdeel: 'gelet op de sentimenten in de tekst' is weggefallen, zul je wel begrepen hebben.

Maar waarom dan wel? Nu ik mijn artikeltjes over de VWG nog eens nalees, zie ik dat zij voor wie spotten wil wel mogelijkheden geven, maar dat zij voor wie de Mourik wil voorzien van kopij eerder gelegenheid geven tot een gedachtenwisseling. Ik lees jouw Weerwerk nog eens en vind, dat wij een geheel verschillende kijk hebben op onze VWG.

Mij staat een vogelwerkgroep voor ogen die heterogeen is van samenstelling en waarin de belangstelling voor allerlei aspecten van het vogelleven door samenspraak en begeleiding ontplooid kan worden. In een zo samengestelde vereniging kunnen mensen van heel verschillende niveau zich thuis voelen en krijgen aangetrokken leden de kans meer te leren en te ervaren. Het vogeltjes kijken, het omgaan in de natuur wordt zo een groter plezier, een verdiept geluk.

Wanneer politiek en wetenschap (die aangename prikkels kunnen zijn) deze onbekommerde basis aantasten, verdwijnt de VWG die ik zinvol vind.

Jij kijkt met een Sovonblik en ziet tien procent van de leden: die welke diensten verlenen aan de Sovon. Een eerste poging in de Mourik om over het functioneren van de VWG na te denken probeer je in de kiem te smoren, omdat zij de huidige toestand zou kunnen veranderen. En dat wil je voorkomen, want nu zijn er voldoende tellers voor de Sovon, wordt door de aanschaf van een computer de vooraanstaande plaats die het tellen in onze VWG inneemt verder versterkt, en heeft de Sovon een goede naam.

Ik vraag mij af of hierin de reden schuilt van jouw primitieve, op de man en niet op de zaak gespeelde reactie - in de angst dat de Sovon aan populariteit inboet en jij daardoor jouw baantje verliest. pieter-paul

LEDENMUTATIES

Adreswijzigingen: F. Arts, Jacob Marisstraat 20, 5831 BK Boxmeer
H.T.A. de Bruijn, Beethovenstraat 9, 6584 EP Molenhoek, 080-584532
M. Feenstra, Johannes Vijghstraat 11, 6524 BN Nijmegen, 080-239497
R.G.T.F. Honing, Kronenland 11-19, 6605 RM Wychen
F. Lijdsman, Hatertseweg 35, 6533 AB Nijmegen, 080-557946
R. Schuurkes, Breeburgsingel 107, 2135 CM Hoofddorp
F. Snel, Kannunnik Pelsstraat 7, 6525 VW Nijmegen, 080-552479
J. de Vrieze, Meeuw 12, 1721 DD Broek op Langedijk
J. van der Valk, Marterstraat 84, 6531 KD Nijmegen
Opzeggingen: G. Salewski, Kranenburg; M. Klemann, Ruinerwolde.

nieuwsbrief

NO. 11

Jaargang 3

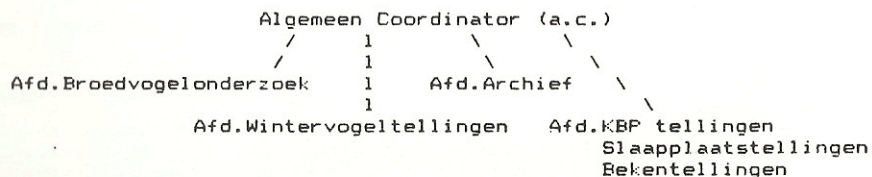
SEPTEMBER 1988

ORGANISATIE WERKGROEP AVIFAUNA LAND VAN CUYK

Zoals u wellicht al wel weet zijn er de laatste tijd enkele problemen ontstaan omtrent de organisatie van de werkgroep. Door tijdsgebrek is het voor Edward erg moeilijk geworden om alle taken naar behoren uit te voeren. Op de vorige vergadering is er gesproken over een reorganisatie van de werkgroep. De vergadering heeft weinig opgeleverd. Om deze redenen heb ik mij verdiept in een geschikte organisatievorm. Ik heb ook geprobeerd om tot een goede beschrijving te komen van de taakstellingen van de organisatie onderdelen. Ik wil hierbij benadrukken dat iedereen die een deel van organisatie op zich neemt ook alle beslissingen kan nemen op zijn gebied en dus ook de verantwoordelijkheid draagt voor het goed functioneren van zijn onderdeel. Ook wil ik benadrukken dat we bij de onderstaande organisatievorm tot een goede arbeidsverdeling komen zodat ieder maar een klein deel voor zijn rekening neemt. Door deze arbeidsdeling en door een goede taakomschrijving is de gevraagde tijd voor de medewerking minimaal.

Zoals gezegd volgt hieronder de organisatievorm. Hierna ga ik in op de taakstelling per onderdeel.

Organisatie WALC

Taken Algemeen Coördinator

- Voorzitten van de vergadering, aankondigen vergadering in de nieuwsbrief. Eventueel agenda samenstellen voor vergadering. Zorg dragen voor de vergaderruimte. Bij niet doorgaan van vergadering zorgen voor oplossing.
- Samenstellen nieuwsbrief. Copieren en distribueren van nieuwsbrief. Bijdrage aan nieuwsbrief: gang van zaken beschrijven.
- Ontvangen van post (eventueel doorgeven aan archief of aan een medewerker).
- Controle op andere afdelingen.
- Contacten onderhouden met andere afdelingen.

Taken coördinator wintervogeltellingen

- Zorg dragen voor de bezetting van alle telgebieden met tellers.
- Aankondigen van telperiode in nieuwsbrief. Overzicht maken voor nieuwsbrief van tellers en telgebieden (controlelijst).
- Verstrekken van handleidingen.
- Gegevens uitwerken. Verslag schrijven voor in de Mourik.
- Aanwezig zijn op vergaderingen. Als dit niet mogelijk is aan a.c. doorgeven en brief maken met verslag van gang van zaken en eventueel dingen die geregeld moeten worden.
- Stukje schrijven voor nieuwsbrief.
- Contact onderhouden met a.c. over gang van zaken.
- Zorgen voor kaartjes, formulieren e.d.

Taken coördinator broedvogelonderzoek

- Zorg dragen voor de bezetting van inventarisatiegebieden door inventariseerders BSP.
- Vaststellen van steekproefgebieden algemene soorten (in vergadering), zorg dragen voor de bezetting van deze steekproefgebieden.
- Contacten onderhouden met SOVON (Peter Brouwer). Aanvragen BSP-kaarten, invulformulieren BMP. Invullen BSP kaarten + verzending naar Peter Brouwer.
- Zorgen voor kaartjes, formulieren e.d.
- Uitwerken gegevens BSP. Verslag schrijven voor Mourik.
- Stukjes schrijven voor nieuwsbrief.
- Controle op gang van zaken in het algemene soorten onderzoek (doorsturen van gegevens naar SOVON, maken van biotoopbeschrijving van steekproefgebied enz.)
- Aanwezig zijn op vergaderingen. Als dit niet mogelijk is aan a.c. doorgeven en brief maken met verslag van gang van zaken en eventueel dingen die geregeld moeten worden.
- Regelmatig de gang van zaken doorgeven aan de a.c.

Taken Archivaris

- Archiefmateriaal ordenen en opbergen.
- Alle resultaten van onderzoeken door de WALC uitgevoerd in het archief opnemen (niet alleen de verslagen maar ook de onuitgewerkte kaartjes, biotoopkaarten e.d.)
- Aanwezig zijn op vergadering.
- Regelmatig de gang van zaken doorgeven aan de a.c.
- Zorg dragen voor de opname van waarnemingen uit het Land van Cuyk en relevante stukken literatuur in het archief. Zorg dragen voor het sorteren van waarnemingen uit het Land van Cuyk uit het archief van de VWG Rijk van Nijmegen e.o.

Taken coördinator bekendtellingen, Kraayenbergse plassen tellingen slaapplaatstellingen

- Organiseren van bekendtellingen, KBP tellingen en slaapplaatstellingen van meeuwachtigen.
- Uitwerken van alle gegevens.
- Zorgen voor publicatie van resultaten in Mourik of Nieuwsbrief.
- Zorgen voor kaartmateriaal, telformulieren e.d.
- Aanwezig zijn op vergaderingen.
- Zo nu en dan de a.c. bellen en de gang van zaken doorgeven.

VELDWAARNEMINGEN januari-april 1988

Dodaars	15-2	2 ex. zandvangers Leijgraaf Groesbeek (LE)
	22-2	1 ex. vijver bij tennisbaan Lindenholt (RHe)
Geoorde Fuut	29-4	t/m 3-5 Oude Waal Ooypolder (RHe)
Fuut		v.a. 15-2 tot in mei 1 albino Kraaienbergsse Plassen
Aalscholver	15-2	1250 ex. Millingerwaard (LBe)
Roerdomp	13-2	1 ex. uiterwaarden Weurt (LRi, BVe)
Ooievaar	10,17-1	1 ex. Koningsven Milsbeek (JJJa, LEn)
	14-4	1 ex. ZW/vl. uiterwaarden Oeffelt (LGe)
	12-3	1 ex. overvl. Mazenburg Heyen (MWe)
	21-4	1 ex. naar NW Postweg Nijmegen (FSn)
	v.a. 29-4	boredpoging ooievaarsnest Kerkdijk Ooy
Wilde Zwaan	6-1	35 ex. Winssense Waard (BVe)
	17-1	19 ad. overvl. Kaliwaal Ooypolder (LEn)
Kleine Zwaan	17-1	300 ex. Winssense Waard (BVe)
Kolgans	17/18-1	ca. 125.000 ex.!! Niederrhein (LBe)
Dwerggans	19-1	1 ♂ Wanroyse Peel (LBe)
	25-2	1 ♂ Bemmelse Waarden (LBe)
Rietgans	17/18-1	slechts 15.000 ex. rossicus en 100 ex. fabalis Niederrhein (LBe)
Kleine Rietgans	24-2	21 ex. omg. Druten-Afferden (LBe)
Roodhalsgans	7-1	1 ad. Kleyen (LBe)
Rotgans	17-1	1 ex. Kaliwaal-Leeuwen (BVe)
	7-2	2 ex. Salmorth (LEn)
	24-2	1 ad. Drutense Waarden (LBe)
Brandgans	5,7,13-2	17 ex. Salmorth e.o. (LBe, LEn)
	28-2	16 ex. Afferdense en Deestse Waarden (LBe)
Wintertaling	31-1	345 ex. Erlecomse Waard/Kaliwaal-Ooy (PBr)
Smient	23-2	6500 ex. Kaliwaal-Leeuwen (LBe)
Krakeend	27-2	44 ex. Afferdense en Deestse Waarden (BVe)
Krooneend	17-1	t/m 15-2 1 ♀ Kaliwaal-Ooy (div. wrn.)
Tafeleend	17-1	860 ex. Kaliwaal-Leeuwen (BVe)
	28-2	526 ex. Oude Waal-Ooy (PBr)
Toppereend	16-1	1 ex. Maas 14R (Rvt)
Eidereend	16-1	1 ex. Maas 17R (Rvt)
Zwarte Zeeëend	2-1	2 ♂♂ Noordereiland Boxmeer (LEn)
Grote Zaagbek	7-4	1 ♀ Oude Waal-Ooy (GKu)
Zwarte Wouw	23-4	1 ex. naar O golfbaan Groesbeek (LEn)
	30-4	1 ex. naar N Circul van de Ooy (MHo)
Rode Wouw		13 waarnemingen bijv.
	15-3	4 ex. naar NO één groep Groesbeekseweg Nijmegen
	" "	4 ex. naar ZO St. Annastraat Nijmegen (FSn)
	" "	3 ex. Binckhof Velp bij Grave (GTo)
	21-3	3 ex. naar N zeer laag Afferdense Waard (BVe)
Blauwe Kiekendief	8-1	1 ♀ de Hamert (Hs)
	17-1	1 ex. Kranenburgerbroek (JJJa, MWe)
Visarend	24-4	1 ex. naar N Erlecomse Waard (LRi)
	26-4	1 ex. Oude Waal Ooy (MVe)
	27-4	1 ex. autoweg Bommel (MFe, SHe)
Smelleken	2-1	1 ♀/juv. de Vrilt Beugen (LEn)
	17-1	1 ♂ Millingerwaard (MFe)
	31-1	1 ♀ Niel, 1 ♀ Bimmen (MFe)
	18-2	1 ♀/juv. Brück (LEn)
Bontbekplevier	15-2	2 ex. f. Maaskampen Beers (LGe)
	7-4	1 ex. Erlecomse Waard (GKu)
Goudplevier	14-1	2 ex. Maaskampen Gassel (JGe)
	16-4	3 ex. Oude Maas Keent (RPa)
Bonte Strandloper	3-1	1 ex. Erlecomse Waard (MFe, SHe)
	24-4	1 ex. r. Kekerdonse Waard (DVi)
	30-4	1 ex. Oude Waal-Ooy (SKo)

Kemphaan	19-1	18 ex. Maaskampen Linden (GTo)
	6-2	10 ex. Erlecomse Waard (FAR)
	14-3	20 ex. Oude Waal-Ooy (GKu)
	30-4	19 ex. Oude Waal Ooy (MHo)
	30-4	106 ex. Afferdensedse Waard-Gld. (BVe)
	30-4	132 ex. Willemspolder (DVi)
Houtsnip	10-1	1 ex. Groenlanden (FHu)
	22-3	1 ex. Grote Heide Hamert (Hs)
Regenwulp	10-4	1 ex. Erlecomse Waard
Wulp	26-3	201 ex. Kaliwaal-Ooy binnendijks (JBe)
Zwarte Ruiter	7-4	1 ex. Kaliwaal-Ooy (GKu)
	24-4	10 ex. Afferdensedse Waard, 61 ex. Winssense Waard, 9 ex. Ewijk (BVe)
	30-4	52 ex. Oude Waal-Ooy (MHo)
	30-4	24 ex. Willemspolder (DVi)
Bosruiter	22-4	1 ex. r. invallend Ewijk, 's nachts (BVe, DHe)
Oeverloper	17-4	1 ex. Winssense Waard (BVe)
Dwergmeeuw	16 en 17-4	1 ad. Oude Waal-Ooy (SKo)
Kleine Mantelmeeuw	22-4	4 ex. Hiense Waard (DV)
Kerkluil	februari-maart	1 p. Bredeweg-Groesbeek
	7-2	1-2 ex. tussen Niel en Mehr (MWe)
Bosuul	9-3	1 ex. r. Hatertse Broek (FSn)
Velduil	10, 24-1; 27-2	Kraaienbergse Plassen (JGe, LGe, JJa)
	5-3	1 ex. Mulderskop (MPe)
IJsvogel	19-2	1 ex. Kaliwaal-Ooy (FHu)
	18-3	1 ex. Ooyse Graaf (JBe)
Waterpieper	24-1	8 ex. Leigraaf Bruuk (FAR)
	7-2	5 ex. Oude Waal-Ooy (FHu)
	18-3	3 ex. zomerkleed Halve Galg, 2 ex. zomerkleed Bemmelse Polder (JBe)
	20-3	7 ex. rondvl. Bruuk slaapplaats? (JJa)
	15-4	4 ex. t.p. slaapplaats Bruuk (JJa)
Beflijster	16-4	2 ♂♂+1♀ Maasheggen Sambeek (FAR)
	" "	2 ex. noordkant Kraaienbergse Plassen (RPa)
	27-4	1♀ Grote Heide Hamert (Hs)
Kramsvogel	7-2	2350 ex. Duffelt gebied 4, ± 3000 ex. Duffelt gebied 7 (MWe)
Vuurgoudhaan	20-3	1 ♂ z. Groenlanden-oost, hier geen broedvogel
Baardmannetje	28, 30-3	2 ex. Ooyse Graaf (JBe, LEn)
Klapekster	jan.-april	territorium zweefvliegveld Malden
	maart	territorium? Mulderskop
	jan.-maart	min. 1 territorium Hamert (Hs)
Bonte Kraai	alle	waarnemingen op één na uit de Peel bijv.
	6-1	42 ex. Princepeel Wilbertoord (LBe)
Keep	15-2	130 + 150 ex. Heumensoord (FHu)
Putter	12-3	+ 50 ex. Groene Heuvels Bergharen (BVe)
Frater	13-2	20 ex. grindgat Weunf (Rvt)
	" "	5 ex. Maas 18R (Rvt)
Kruisbek	31-1	3 terr. Levensavond Groesbeek (JCo)
	21-4	1 p. + vliegvlug jong voerend Zweefvliegveld Malden (MWe)
Geelgors	17-1	35 ex. Wylerbergmeer (RHe)
Rubriek EXOTICA		
Canadese Gans	17-1	1 ex. 't Westen Beers (RPa)
	20-3	2 ex. Kaliwaal-Ooy (MHo)
Casarca	16-1	3 ex. Maas 16R (Rvt)
	17-1	5 ex. Kaliwaal-Ooy polder (Rvt)
Indische Gans	22-4	1 ex. Hiense Waard (DVi)
Mandarijneend	13-2	1 ex. Maas 13 R (Rvt)
Muskuseend	jan./febr.	1 ex. Niers Ottersum
	febr.	Gassel e.o.

LEn L. Engels	LRi L. Rietveld	JGe J. Geraets
RHe R. Hendriks	BVe B. Veer	FSn F. Snel
LBe L. v.d. Bergh	JJa J. Jacobs	GKu G. Kurstjens
PBr P. Brouwer	GNe G. Nelemans	Hs Echtbaar Hermsen
Mho M. Hornman	SHe S. Hennekens	DHe D. Heg
JGe J. Geraets	DVi D. Visser	MPe M. Pelkmans
MFe M. Feenstra	FAR F. Arts	SKo S. Kole
RPA R. Pahlplatz	JCo J. v.d. Coelen	FHu F. Hustings
GTo G. Toonen	MWe M. v.d. Weide	RSc R. Schuurkens
JBe J. Bekhuis	LGe L. Geraets	
Rvt Rivierentelling		

Alle inzenders van harte bedankt.
De volgende waarnemingenrubriek wordt een inhaalmanoeuvre. Deze zal de periode mei-december behandelen. Waarnemingen graag weer aan onderstaand adres zo spoedig mogelijk na 31 december 1988.

Peter Brouwer
Pater Brugmanstraat 49
6522 EH Nijmegen
080-220618

Broedgeval Grauwe klauwier in het Land van Cuijk.

De Grauwe klauwier is een vogel van kleinschalige landschappen in Nederland. Door de intensivering en de grootschaliger opzet van de landbouw (gekenmerkt door ruilverkaveling en ontwatering) gaat het echter slecht met deze vogelsoort. De tegenwoordige kerngebieden van de Grauwe klauwier zijn nog (gedeeltelijk) kleinschalig, zoals de waddeneilanden en "ongerepte gebieden" in het oosten van het land (Meyweg, Hamert en de hoogveenrestanten in Drente).

De Grauwe klauwier gaat ook behoorlijk achteruit. Waren er in de tweede helft van de zeventiger jaren nog 200-250 broedparen, in de periode 1979-1983 bedroeg dit aantal nog maar 150-175 broedparen.

Groot was dus ook de verbazing toen ik te horen kreeg op 8 juni dat er al twee weken een paartje Grauwe klauwier verbleef op het landgoed Tongelaar. De vogels bevonden zich op een pas gekapt wilgenbosje met weinig onderbegroeiing en aan de rand wat brandnetelbosjes. Het ♂ was regelmatig te zien op de omhoogstekende takken van de gekapte wilgen. Later in het seizoen (juli) werd het ♂ druk rondvliegend waargenomen met voer in de snavel. Het ♀ werd minder vaak waargenomen, niet in de laatste plaats door het onopvallende uiterlijk en gedrag van het ♀. Het minder vaak waarnemen van het ♀ kan ook verklaard worden doordat het ♀ (zeer waarschijnlijk) zat te broeden. Gedurende de maanden mei, juni en juli werden de vogels door verschillende waarnemers op deze plek waargenomen. Juveniele Grauwe klauwieren zijn helaas niet waargenomen. Een mogelijke oorzaak hiervan zou kunnen zijn dat de jongen uitvlogen in de periode dat vele waarnemers in die periode op vakantie waren.

Dit broedgeval is bijzonder voor het Land van Cuijk. De Grauwe klauwier werd al wel eerder waargenomen, maar dit betrof steeds doortrekkers. Eerdere broedgevallen zijn niet bekend ; enigszins vreemd gezien het aanwezige geschikte biotoop in de Maasheggen.

Literatuur :

Osieck E. 1986, Bedreigde en karakteristieke vogels in Nederland.
SOVON 1987. Atlas van de Nederlandse Vogels.

Raymond Pahlplatz
Dr. Kanterlaan 203
5361 NE Grave

SPANJE EN FRANKRIJK : ORNITHOFUN 1988

Juli '88 gingen wij (dat wil zeggen Floor Arts, Jan Jacobs en Raymond Pahlplatz) op vakantie. Het reisdoel was de pyreneeën en daarnaast Los Monegros en de Camarque. Intensief vogelen leverde een geslaagde vakantie, veel lol en veel plezier op. Goed weer viel ons ten deel, vaak zelfs te warm. Temperaturen van 32° C waren geen uitzondering.

Met name de ochtenduren en de avond zijn erg geschikt om vogels te kijken. Het is af te raden om van 12.00 tot 17.00 weg te gaan, zeker met de auto. Het is zo verschrikkelijk warm af en toe, dat het stuur van de auto niet was vast te pakken.

In dit verslag wordt beschreven wat we per plaats/gebied hebben waargenomen. Een ander verslag met dezelfde opzet was van groot gemak voor ons, daar we ons enigszins konden instellen op de vogels die er voor zouden komen. Naast de beschrijving per gebied is er voor de volledigheid een soortenlijst opgenomen met de waargenomen soorten in drie verschillende gebieden.

Pyreneeën :

Grensovergang Laruns-Biescas: 11-7. Een mooi welkom op de eerste dag. Na vijf meter de grens gepasseerd te zijn, zien we ca. 60 vale gieren, het eerstvolgende embalse (meer) leverde waterpiepers en rotszwaluwen op.

Jaca: 11-7 / 15-7. De omgeving van de camping Peña Oroel is prachtig. Lage heuvels met een lage vegetatie (buxes, brem, enkele bomen). Langs de camping stroomt een beekje. Er werd enkele malen door de heuvels en langs het riviertje gelopen. Bergschoenen en veel wandelen is hier aanbevolen, ook al is het terrein Coto privado del caza (min of meer priveterrein).

Onder andere werd gezien : alle gorzen (geel-, grauwe-, grijze-, cirilgorzen en ortolaan), roodkopkluwier, bijeneter, vele roodborsttapuiten, oeverlopers, duinpiepers, een hop, provencaalse grasmus, orpheusspotvogels, kwartels en vele soorten roofvogels (veelal overvliegend). 's Nachts roepende dwergooruilen.

San Juan de la Peña: 12-7. Deze kloosters in een soort kleine kloof waren goed voor rotsmussen, goudvinken, vele soorten bosvogels, vale en aasgieren en alpengierzwaluwen.

Santa cruz de la seros: Rond dit plaatsje werd een korte wandeling ondernomen en het resultaat was : slangenarend, grote gele kwikstaart, raven, rotsmus en bergfluiters.

Vuilstort Jaca: Een bezoek in de avond is de moeite waard. zwarte wouw (34) en raaf (47) slapen op de belt, alsmede enkele rode wouwen. Aanwezig waren ook enkele grauwe en roodkopkluwier.

Hoz de Lumbier: 13-7. Een fantastische hoz, waar men na het doorrijden van een tunneltje in een smalle kloof komt. Alleen al landschappelijk een verplichting om hierheen te gaan. Uiteraard ook leuke vogels: waterspreeuw, vale en aasgier, blauwe rotslijster, rotsmus, alpengierzwaluw, alpenkraai en rotsduiven spannen hier de kroon. Voor je de tunnel doorgaat, rijd je langs een riviertje, waar wij 4 cetti's zangers hoorden.

Hoz de Arbayon: Een grote kloof, waar men een mooi uitzicht over heeft. Er is niet doorheen te lopen. Vale en aasgier, alpengierzwaluw zijn hier mooi waar te nemen. In beide hozzen zou ook de havikarend moeten broeden, maar werd door ons in geen van beide hozzen waargenomen.

Porto Los Coronas: Hier wachtte ons een leuke verrassing nl. een ♀ rode rotslijster. Ook hier duinpiepers, rotsmussen, aasgier en cirilgorzen.

Valle de Anso: In deze vallei werden de eerste lammergieren en een onvolwassen steenarend waargenomen. Ook aas- en vale gieren waren talrijk evenals grauwe kluwieren.

Hoz de Binies: was goed voor enkele vale gieren, een raaf en alpengierzwaluwen. Later werd van engelse vogelaars vernomen dat hier ook een paartje roodstuitzwaluwen zou broeden.

Valle de Hecho: 14-7. Wij waren getipt dat er bij de derde tunnel in de Valle de Hecho rotskruipers zouden broeden. Het bleek echter dat deze tunnel opgeblazen was in het kader van de wegverbreding. In het noordelijkste puntje van de vallei, net voor de franse grens, zaten engelse vogelaars te posten. Zij zochten naar de witruigspecht, die daar zou moeten verblijven. Waargenomen werd : slangenarend, bijeneter, rotsmus, rode en zwarte wouw, voor Boca del Inferno. Hierna werd waargenomen : steenarend (2 ad.), alpenkraai, lammergier, buizerd, glanskop en tapuit.

Puente la reine de Jaca: Een dwergarend werd hier overvliegend waargenomen, volgens de engelsen die we tegenkwamen vloog deze hier 3 avonds altijd over.

Embalse de la Pena: 15-7. Een groot stuwmeer met grote rietkragen. Een grote karekiet werd zingend aangetroffen en vier paar fuut voelden zich hier uitstekend op hun gemak. Langs de weg zaten enkele provencaalse grasmussen te fourageren.

Riglos en Los Mallos: Alweer een verplichting om hierheen te gaan. De rode rotsen en het witte dorpje Riglos zijn prachtig gesitueerd. In het dorp werd een ♂ blauwe rotslijster waargenomen. Rode rotslijsters, alpenkraai, vale en aasgier, rotsmus en rotszwaluw waren verder van de partij. De klapper hier was het paartje zwarte tapuiten, dat zich in de boomgaard mooi liet bekijken.

De weg naar Riglos vanaf de N 210 was interessant : rode rotslijster en blonde tapuit.

Castillo de Loarre: Dit kasteel is gelegen op de grens van de spaanse hoogvlakte en de rand van de pyreneeën. Het uitzicht is hier prachtig en het kasteel zelf is ook de moeite waard. Gezien werd onder andere : grijze gors (♂, ♀ en 1 juveniel), aasgier, blauwe en rode rotslijster.

Onderweg werden tientallen zwarte en rode wouwen, slangenarend, kuifleeuwerik en buizerd waargenomen.

Een plek waar wij niet geweest zijn, maar die de moeite best waard kan zijn, is het Embalse de Sotonera (west van Huesca). Wegens tijdgebrek zijn we hier niet geweest (en bovendien gingen we toch nog naar de Camarque).

16-7. Om het nationaal park Ordesa vroeg te bezoeken verhuisden we vandaag naar Torla, een camping vlakbij dit park. Een korte wandeling rond Torla leverde een goudvink op.

Camping en het uitzicht was bijzonder mooi. Vanaf de camping keken we omhoog tegen de enorme rotswand, waar de eeuwige sneeuw (nog) op lag. Er werd hier veel omhooggekeken naar bijvoorbeeld : alpengierzwaluwen, lammergier, slechtvalkdwergarend en vale gier.

Nationaal park Ordesa: 17-7. Het plan Ordesa word vandaag ten uitvoer gebracht. Het landschap is erg indrukwekkend en heeft vele mooie uitzichtpunten. Het vertrek is zodanig gepland dat we er niet na zonsopgang zijn. De tocht leidde ons naar de refugio op 2200 meter hoogte. Onze wandeling hier naar toe en terug duurde 11 uur. Bergschoenen zijn eigenlijk verplicht en voldoende eten mee nemen is van belang. In het dal werden citroensijzen waargenomen. Grote gele kwikstaarten en rode wouwen werden ook regelmatig waargenomen. Op grotere hoogte zagen we onderandere : waterpiepers, alpenkauwen en -kraaien en alpenheggemussen. Steenarend, zwarte specht en vuurgoudhaantje waren ook vertegenwoordigd.

18-7. Een rustdag na een vermoeiende wandeling in Ordesa.

Torla - Lerida: 19-7. De pyreneën hebben we gezien, op naar Ballobar. Deze plaats is ons aanbevolen en hoopvol vertrokken we dan ook naar Ballobar. Van Torla via Sabinanigo naar Huesca. Waargenomen: vele graden celcius, slangenarenden en vele wouwen en buizerds. Van hieruit naar Sarinefa. Bij deze plaats ligt een bijzonder mooi meertje, dat wij warm (!) aanbevelen, echter niet om twee uur 's middags toen wij er waren. De zon maakte dat de vogels op de tweede plaats kwamen en de schaduw op de eerste. Natuurlijk werd er wel wat gezien : kleine zilverreigers, purperreigers, witwangstern, steltkluut en waaiertaartrietzanger. Witgatjes, kleine plevieren en een hop werden ook waargenomen. Van Sarinefa richting Fraga, komt men langs Ballobar. In Ballobar helaas geen camping, de dichtsbijzijnde bevindt zich in Lerida. Dit gedeelte van de rit viel het ons op dat vele dorpen bewoonde ooievaarsnesten bezitten. Alweer dwergarend (lichte fase) en diverse slangenarenden. Bijeneters en zwarte spreeuwen (resp. 70 en 80) maakte deze dag mede geslaagd.

Los Monegros: 20-7. Een dagje Los Monegros en alles zien is een ware belevenis. Westelijk van Ballobar begint deze dag met hoppen (11), kalander-, kortteen-, thekla- en duponts leeuwerik, grielen, een onvolwassen kuifkoekeek. Een paartje blonde tapuit zorgt voor enige verwarring. Natuurlijk waren slangenarend en kwartel hier niet weg te denken.

Een klooster in de buurt is het volgende doel. Hier worden zwarte tapuiten en een paartje kleine torenvalk waargenomen, compleet met 4 jongen. Op het warmste gedeelte van de dag verblijven we langs de Rio Cinca, omdat daar voldoende schaduw is. Vogels zijn hier te zien, wat te denken van vele reigerijtjes, waaronder kwak en ralreiger. Zangertjes als buidelmees en cetti's zanger waren constant te horen.

En dan : de Purburell. De Rio Cinca werd rond half zeven verlaten om te vertrekken richting Zaragoza. De weg leidt ons door enorm uitgestrekte vlakten. Bij het plaatsje Bujaraloz slaan we af en rijden op een smalle weg door de "middle of nowhere". In deze omgeving bevindt zich de Purburell, een vrij onopvallende heuvel, tevens de hoogste punt in dit gebied (417 meter). De top wordt gevonden en erg indrukwekkend van hieruit is het weidse landschap over een dorre vlakte. Waargenomen werd hier onderandere: grielen, kleine trap, klapekster, een groep van 70 kalanderleeuweriken en grauwe kiekendief. Klap op de vuurpijl waren wel de twee grote trappen.

21-7. Een rustdag met enkele buizerds en roodkopklauwieren achter de camping.

22-7. De tenten worden weer ingepakt en we vertrekken richting de Camarque, in Frankrijk. De reis verloopt voorspoedig en in de namiddag komen we aan in Arles.

datum	plaats (graag duidelijk omschrijven)	gemeente	soort	aantal	Nadere spec. (o.g. juv., etc.)	bijzonderheden* (waaronder nr. SOVON-blok)

periode: .....

waarnemert: .....

**vogelwerkgroep
rijk van nijmegen
en omstreken**

waarnemingenformulier

Soortenlijst

Deze lijst omvat de soorten die zijn gezien in de Pyreneeën (P), Monegros (M) en de Camarque (C). Indien mogelijk wordt er per soort een aantals-schatting gegeven op de methode zoals SOVON die hanteert.

Hierbij geldt : A = 1 exemplaar B = 2 - 10 C = 11 - 100

D = 101 - 1000 E = 1001 - 10.000

In veel gevallen bleek het niet mogelijk om alle soorten nauwkeurig te tellen, danwel te schatten. Om aan te geven dat de soort wel werd waargenomen, wordt hiervoor in de tabel het symbool + gebruikt. In de meeste gevallen betreft het hier soorten die in de categorie D en E behoren.

Soort	Deelgebieden			Soort	Deelgebieden		
	P	M	C		P	M	C
Fuut	B	C	C	Rosse grutto			+
Dodaars		B		Oeverloper	+	+	+
Jan van Gent			A	Witgatje		+	+
Kl. zilverreiger		B	D	Bosruiter			+
Koereiger			C	Tureluur			+
Blauwe reiger	+	+	+	Zwarte ruiter			+
Purperreiger		+	C	Kemphaan			+
Kwak		B	B	Bonte strandloper			+
Roerdomp			B	Krombekstrandloper			D
Ooievaar		B	B	Kluut			+
Flamingo			E	Steltkluut		B	D
Bergeend			C	Griel		B	B
Wilde eend		+	+	Zilvermeeuw			+
Aasgier	C	B		Geelpootmeeuw			D
Vale gier	D	+		Zwartkopmeeuw			B
Lammergier	B			Dunbekmeeuw			C
Steenarend	B			Kokmeeuw	+	+	+
Dwergarend	B			Zwarte stern			+
Slangenarend	B	+	B	Witwangstern		+	+
Buizerd	+	+		Lachstern			C
Wespendief	B			Grote stern			+
Sperwer	+		+	Visdief			+
Rode wouw	C	+	C	Dwergstern			D
Zwarte wouw	D	+	C	Witbuikzandhoen			B
Br. kiekendief		+	C	Rotsduif	+		
Gr. kiekendief		A	A	Houtduif	+	+	+
Slechtvalk	B		A	Tortelduif	+	+	+
Boomvalk	+	+		Turkse tortel	+	+	+
Kl. torenvalk		C		Koekoek			+
Torenvalk	+	+	+	Kuifkoekoek		A	A
Rode patrijs		+		Dwergooruil	B		
Patrijs	+		+	Dwerguil			A
Kwartel	C	+		Steenuil	+	+	+
Grote trap		B		Bosuif	B		
Kleine trap		B		Gierzwaluw	+	+	+
Waterral			A	Alpengierzwaluw	D		
Waterhoen		+	+	Bijeneter	B	C	D
Meerkoet		+	+	Scharrelaar			C
Scholekster		+		Ijsvogel			A
Kievit		+		Hop	A	C	A
Kl. plevier		+	+	Groene specht	+	+	+
Strandplevier			E	Gr. b. specht	+	+	+
Zilverplevier		+		Kl. b. specht	+	+	+
Wulp		+		Zwarte specht	A		
Regenwulp			D	Duponts Leeuwerik		A	
Grutto		+		Kortteenleeuwerik	B	B	

Soort	Deelgebieden			Soort	Deelgebieden		
	P	M	C		P	M	C
Kalanderleeuwerik			D	Vuurgoudhaantje	+		
Kuifleeuwerik	+	+	+	Tapuit	+		
Thekla Leeuwerik			C	Blonde tapuit	A	B	
Veldleeuwerik	+		+	Zwarte tapuit	B	B	
Boomleeuwerik	+		+	Roodborsttapuit	D	D	
Oeverzwaluw	+	+	+	Rode rotslijster	B		
Rotszwaluw	D	+		Bl. rotslijster	B		
Boerenzwaluw	+	+	+	Zw. roodstaart	+	+	+
Huiszwaluw	+	+	+	Roodborst	+		
Boompieper	A			Nachtegaal	+		+
Graspieper	+			Merel	+	+	+
Duinpieper	C	B	A	Zanglijster	+		
Waterpieper	+			Grote lijster	+	+	
Gele kwikstaart		+	+	Glanskop	+		
Gr.g.kwikstaart	+	+		Kuifmees	+		
Witte kwikstaart	+	+	+	Pimpelmees	+	+	+
Grauwe klauwier	C	+		Zwarte mees	+		
Roodkopklauwier	C	B	A	Koolmees	+	+	+
Klapekster		A	A	Buidelmees		C	
Wielewaal	+	+	+	Boomklever	+		
Spreeuw	+		+	Boomkruiper	+		
Zwarte spreeuw		+		Huismus	+	+	+
Vlaamse gaai	+	+	+	Ringmus		+	+
Ekster	+	+	+	Rotsmus	C		
Alpenkraai	C	B		Vink	+	+	+
Alpenkauw	C			Goudvink	B		
Kauw	+		+	Citroensijs	B		
Zwarte kraai	+	+	+	Eur. kanarie	+	+	+
Raaf	D			Groenling	+	+	+
Waterspreeuw	B			Putter	+	+	+
Winterkoning	+	+	+	Kneu	+	+	+
Alpenheggemus	B			Grauwe gors	C	+	
Heggemus	+			Grijze gors	B		
Cetti's zanger	B	B		Ortolaan	C		
Waaierstaart-rietzanger		C	A	Geelgors	+	+	
Kl.karekiet		+	+	Cirlgors	C	C	
Gr. karekiet	A		B				
Spotvogel			A	Waargenomen ondersoorten :			
Orpheusspotvogel	+	+		Iberische gele kwikstaart			
Tuinfluitier	+			Italiaanse gele kwikstaart			
Zwartkop	+	+	+	Klapekster (zuidelijke ondersoort)			
Grasmus	+			Zwarte roodstaart.			
Kl. zwartkop			A				
Brilgrasmus			B				
Provencaalse grasmus	B						
Fitis			A				
Tjiftjaf	A						
Bergfluitier	C						
Goudhaantje	+						

BROEDVOGELINVENTARISATIE VAN DE HEUMENSE SCHANS EN DE MOOKERHEIDE

1988

Inleiding

Dit jaar werden de Heumense Schans en de Mookerheide voor de vijfde en ook laatste keer geïnventariseerd. Deze inventarisaties werden uitgevoerd binnen het kader van het Broedvogel Monitoring Project. Het veldwerk en de interpretatie werden dan ook aan de regels gehouden van het BMP. Deze twee heidegebieden werden 's ochtends om de beurt geïnventariseerd. Eerst werd de ene gedaan en daarna de ander. De keer daarop werd eerst de ander gedaan en toen de ene.

Gebiedsbeschrijving

Voor een gebiedsbeschrijving verwijs ik u naar het uitgebreidere artikel van vorig jaar in Mourik 13 (3):93-103. Ik heb ook weer de kaartjes van vorig jaar gebruikt voor dit artikel (zie kaart 1 en kaart 2).

Bezoeken

De gebieden zijn in totaal maar 5 keer bezocht. Daarbij is ook nog één van die 5 bezoeken een dagbezoek (bezoek nummer 1). Dit komt doordat het in maart ongeveer alleen maar geregend heeft en omdat ik een krantewijk heb. Hierdoor had ik alleen de mogelijkheid om op zondag te inventariseren. Als het dan regende moest ik weer een week wachten. Dit was dus ook het geval in maart waar ik zodoende 3 weken moest wachten. In de Paasvakantie kon ik eindelijk beginnen met inventariseren (al was dat dan wel 's middags). In de periode daarna heb ik verder geen last ondervonden van slecht weer. De totale bezoektijd van de Heumense Schans bedroeg 3 uur en 55 minuten, die van de Mookerheide 3 uur en 45 minuten. Dit is niet veel maar deze twee gebieden zijn erg open zodat er een goed beeld te verkrijgen valt met weinig inventarisatieuren. Tabel 1 geeft een overzicht van de bezoekdagen en de bezoektijd. Alle inventarisaties werden door Menno Hornman uitgevoerd.

HEUMENSE SCHANS		MOOKERHEIDE	
datum	bezoektijd	datum	bezoektijd
5 april	10.50-11.30u.	9 april	14.40-15.20u.
24 april	6.35- 7.15u.	24 april	5.25- 6.15u.
12 mei	4.50- 5.35u.	12 mei	5.55- 6.35u.
29 mei	5.45- 6.40u.	29 mei	4.30- 5.25u.
19 juni	4.20- 5.15u.	19 juni	5.35- 6.20u.

Resultaten

In tabel 2 wordt een overzicht gegeven van de waargenomen vogelsoorten in de twee gebieden. Voor de vergelijking zijn ook de resultaten van de inventarisaties van 1984-1987 erbij toegevoegd, zodat een mooi beeld ontstaat over de aantalsverschommelingen.

tabel 2 De waargenomen vogelsoorten tijdens de inventarisaties van 1984-1988 in de twee gebieden.

soort	HEUMENSE SCHANS					MOOKERHEIDE				
	1984	1985	1986	1987	1988	1984	1985	1986	1987	1988
Wilde Eend	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Havik	-	-	*	-	-	-	-	*	*	-
Sperwer	-	-	*	*	-	-	-	*	*	-
Buizerd	-	-	*	*	-	-	-	*	*	*
Torenvalk	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-
Houtduif	2	1	-	1	*	1	-	-	*	-
Turkse Tortel	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-
Koekoek	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*
Zwarte Specht	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-
Groene Specht	-	-	-	1	-	-	-	-	*	-
Grote Bonte Specht	2	1	1	3	2	-	-	-	-	2
Boomleeuwerik	1	2	1	2	2	3	3	3	2	1
Veldleeuwerik	-	-	1	1	1	7	3	5	4	5
Boerenzwaluw	-	-	-	*	-	-	-	-	*	-
Boompieper	13	12	11	14	11	20	19	7	18	18
Graspieper	1	-	-	*	-	*	*	-	*	1
Witte Kwikstaart	-	-	*	-	-	-	-	*	*	*
Winterkoning	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Heggenus	-	-	1	1	*	-	-	-	-	-
Sprinkhaanrietzanger	-	-	-	-	-	-	*	-	-	-
Spotvogel	-	-	-	-	-	-	-	*	-	-
Tuinfluitier	2	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Zwartkop	1	1	-	1	1	-	-	-	1	2
Fitis	6	5	3	3	3	2	2	1	3	5
Tjiftjaf	-	-	1	2	1	-	-	-	*	*
Fluiter	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*
Goudhaantje	2	-	-	*	-	-	-	-	-	-
Grauwe Vliegenvanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*
Bonte Vliegenvanger	-	-	1	*	-	-	-	-	-	-
Roodborsttapuit	-	*	1	-	-	*	-	-	-	-
Tapuit	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Zwarte Roodstaart	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Gekraagde Roodstaart	2	2	2	3	2	-	-	-	2	4
Roodborst	4	4	4	3	4	-	-	-	2	1
Nachttegaal	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Merel	3	4	5	3	3	1	-	2	3	1
Kramsvogel	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-
Koperwiek	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-
Zanglijster	-	-	-	-	*	-	-	-	-	-
Grote Lijster	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
Matkop	1	2	-	3	-	-	-	-	-	-
Kuifmees	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-
Zwarte Mees	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pimpelmees	1	-	2	1	1	-	-	-	*	1
Koolmees	6	4	5	3	3	4	-	-	3	1
Boomklever	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Boomkruiper	-	-	*	-	-	-	-	-	1	-
Geelgors	3	2	2	*	-	6	6	5	1	1
Vink	1	1	2	3	2	1	-	-	2	2
Keep	-	-	-	-	-	-	-	-	*	-
Sijs	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-

soort	HEUMENSE SCHANS					MOOKERHEIDE				
	1984	1985	1986	1987	1988	1984	1985	1986	1987	1988
Groenling	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-
Putter	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-
Kneu	1	1	2	1	*	2	2	-	-	*
Appelvink	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ringmus	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Spreeuw	-	-	*	-	-	-	-	-	-	-
Wielewaal	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Vlaamse Gaai	1	1	-	1	1	-	-	-	*	1
Ekster	*	-	*	-	-	-	-	-	-	-
Zwarte Kraai	1	1	*	1	*	-	-	-	-	*

* :Vogelsoort waargenomen, maar zonder territorium
 - :Vogelsoort niet waargenomen

Tijdens de inventarisaties van 1988 zijn op de Heumense Schans 24 soorten waargenomen, waarvan er 18 broedvogel en 6 doortrekker of zwerver zijn. Vorig jaar waren er dat nog 31 waarvan er 23 broedvogel en 8 doortrekker of zwerver waren. Dit is dus een forse achteruitgang t.o.v. 1987. Ik zou eigenlijk niet weten hoe dit komt, maar misschien een slecht jaar. Het gebied is eigenlijk niet echt veranderd, dus daar kan het niet aan liggen.

De Mookerheide laat juist het tegenovergestelde zien; er is een toename van de broedvogelstand. Dit is wel gemakkelijk te verklaren want de soorten die er bij komen zijn meer de bosvogels. En op de Mookerheide neemt nu juist de "hogere begroeiing" toe (daar bedoel ik struiken en bomen mee) en de oorspronkelijke begroeiing (de heide) af. Waarschijnlijk is het beheer nog niet zo als Natuurmonumenten het zou willen. Een alternatief zou ik ook niet weten want er zijn een heleboel bepalende factoren in het spel. Maar goed (of juist niet), op de Mookerheide zijn dit jaar ook 24 soorten waargenomen (29 in 1987), waarvan er 15 broedvogels zijn en 9 doortrekker of zwerver (resp. 12 en 17 vorig jaar).

Bespreking

Zoals ik al gezegd heb zijn de bosvogels op de Mookerheide flink toegenomen zoals bijv. de Grote Bonte Specht (in '86 en '87 0 territoria, in '88 2) Zwartkop ('86:0 ter., '87:1 ter. en '88 2 ter.), Fitis (van 1 ter. in '86 tot 5 ter. in '88) en Gekraagde Roodstaart (0 ter. in '86 en 4 in '87). De wintergevoelige soorten als Merel, Kool-meess en Roodborst zijn ondanks de zachte winter verder achteruit gegaan. Op de Heumense Schans zijn de meeste bosvogels stabiel gebleven. De Roodborst laat zelfs een constant aantal zien in de vijf jaar. Eigenlijk moet ik het over de heidesoorten hebben maar die zijn er steeds minder. De Geelgors bijvoorbeeld heeft op de Heumense Schans het onderspit moeten delven en ik ben bang dat dit op de Mookerheide ook vlug zal gebeuren. Ik denk dat het komt door de veranderde voedselsituatie door de vergrassing. Maar zeker is dat niet want ook uit andere delen van Nederland komen berichten van achteruitgang van beesten die niet alleen in heide gebieden voorkomen. De Boomleeuwerik blijft op de Heumense Schans stabiel terwijl deze op de Mookerheide al bijna verdwenen is. Waarschijnlijk komt dit door het steeds verder begroeid raken van het gebied (de Boomleeuwerik geeft de voorkeur aan erg kaal terrein). De Boomleeuwerik is in de vijf jaren ongeveer gelijk

gebleven, alleen in 1986 liet hij op de Mookerheide een flinke terugslag zien. Verder zijn er ook een aantal nieuwe soorten bijgekomen zoals bijv. de Appelvink, de Pimpelmees, de Vlaamse Gaai en de Grote Bonte Specht op de Mookerheide. Wat dat betreft zijn de soorten op de Heumense Schans wat constanter.

Menno Horiman
 Groesbeekseweg 414
 6523 PP Nijmegen

Albino Fuut op de Kraaienbergse plassen.

Op 20 februari nam ik met Jan Jacobs, Edward Jans en Rob Hendriks een albino Fuut waar op de Kraaienbergse plassen. De vogel werd hier al eerder waargenomen door Jan Jacobs nl. op 14 februari 1988.

De Fuut bevond zich tussen 19 andere Futen en leek in goede conditie te zijn. Het kleed van de vogel was spierwit, nergens was een zwart vlekje te vinden. Het (bij futen altijd al) rode oog stak goed af tegen de witte kop. Zelfs de snavel van de vogel was bleekroze. De Fuut verbleef hier tot eind maart.

Er werd al eerder melding gemaakt van een albino Fuut. Dit was begin 1984, een exemplaar dat als jong werd waargenomen op de plas Groot Vogelenzang van de Reeuwijkse plassen. Later werd dit exemplaar waargenomen in de buurt van Lelystad. Mogelijk betreft het hier hetzelfde exemplaar als de Fuut die zich op de Kraaienbergse plassen ophield.

Literatuur :
 Het Vogeljaar, jaargang 33 (4), 1985.

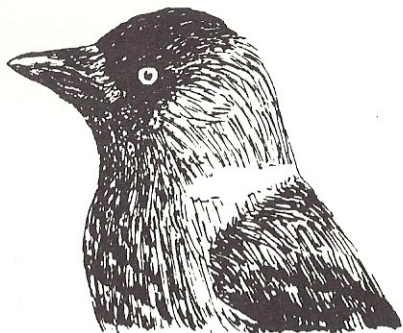
Raymond Pahlplatz
 Dr. Kanterslaan 203
 5361 NE Grave

Excursie De Vilt 8 mei 1988

Misschien was het vroege tijdstip de reden, of het weinig goeds belovende weer. Maar om vijf uur gingen we slechts met ons drieën op pad. Zo nu en dan viel er wat lichte regen. Zoals gebruikelijk bij een excursie in De Vilt hebben we heel wat aan vogels gezien en gehoord. Natuurlijk zongen er heel wat nachtegalen. Maar ook liet bijvoorbeeld de waterral zich horen en vlogen er enkele oeverlopers rond. Wat we misten waren de spotvogel, de bosrietzanger (maar voor deze twee was 't eigenlijk nog wat vroeg in 't jaar), de wielewaal (vorig jaar wel) en de blauwborst (die tegenwoordig op De Vilt geen regelmatige broedvogel meer is). De lijst van waargenomen vogelsoorten is:

merel, rietgors, meerkoet, waterhoen, fuut, wilde eend, zanglijster, roodborst, houtduif, nachtegaal, tuinfluiter, zwartkop, waterral, tortelduif, holenduif, koolmees, winterkoning, pimpelmees, huismus, ringmus, matkop, staartmees, braamsluiper, grasmus, kleine karekiet, oeverloper, liffjaf, fitis, kneu, vink, ekster, vlaamse gaai, spreeuw, knobbelzwaan, zwarte kraai.

Henk de Vries.

DE RUSSISCHE KAUW

(CORVUS MONEDULA SOEMMERINGII)

WEL IN HET LAND VAN CUIJK, NIET IN HET RIJK VAN NIJMEGEN

Inleiding.

Op de ornithologische kaart van Nederland is het Land van Cuijk nog altijd een witte vlek. Dit bleek afgelopen winter (1987-88) weer tijdens inventarisaties t.b.v. een toekomstige regionale avifauna.

Op 2-1-1988 werden in het westelijk deel van het Land van Cuijk als groep 12 Russische Kauwen waargenomen. Dit aantal was opvallend omdat b.v. in de zeer intensief bezochte Ooypolder nooit meer dan 6 exx bijeen zijn gezien.

Nader onderzoek leerde dat deze waarneming geen toevalstreffer was maar dat de Russische Kauw in het westelijk deel van het Land van Cuijk in vrij groot aantal als wintergast aanwezig is.

Ondersoorten van de Kauw.

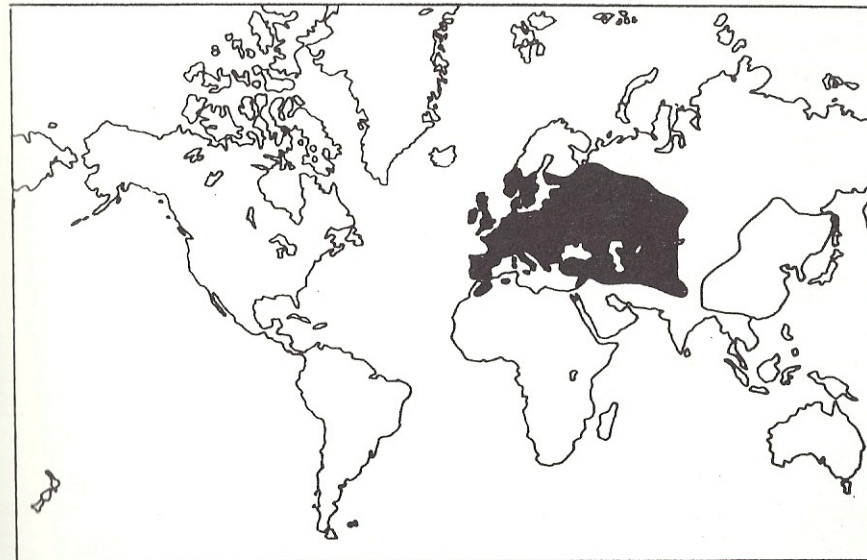
In het totale verspreidingsgebied (krt 1) van de Kauw (*Corvus monedula*) komen een aantal ondersoorten voor. Het juiste aantal is diskutabel. Dit wordt veroorzaakt doordat de ondersoorten onderling gemengde broedparen kunnen vormen, waardoor variabele populaties voorkomen.

Ook bij de Kraai (*Corvus corone*) is bekend dat ondersoorten als Zwarte Kraai (*C.c.corone*) en Bonte Kraai (*C.c.cornix*) in het overlappingengebied van hun verspreidingen als gemengd broedpaar met succes jongen kunnen voortbrengen. Echter, bij de Kraai werkt een (nog) onbekend selectie-mechanisme waardoor onbeperkte bastaardering geremd wordt (Goodwin 1976). Aldus blijft een relatief scherpe scheiding bestaan. Zo'n selectie-mechanisme ontbreekt blijkbaar bij de Kauw. In plaats van een scheiding is er een geleidelijke overgang van de ene ondersoort in de andere.

Globaal komen in het verspreidingsgebied van de Kauw twee ondersoorten voor. In het oostelijk deel, dat geheel Rusland en West-Siberië omvat broedt *Corvus monedula soemmeringii*, in Midden- en West-Europa treffen we de ons bekende Kauw *Corvus monedula spermologus* aan. Het overgangengebied ligt tussen de Zwarte Zee en de Botnische Golf. In Polen en uiterst West-Rusland komen danook variabele populaties voor.

In Skandinavië, het noorden van het overgangengebied, zijn de broedpopulaties weer afwijkend van die uit Polen en West-Rusland. Deze worden weer als aparte ondersoort beschouwd: de nominaatvorm *C.m.monedula*.

De mediterrane ondersoorten worden in dit artikel buiten beschouwing gelaten.

krt 1 Het verspreidingsgebied van de Kauw (*Corvus monedula*).

Locaal kan een complexe situatie ontstaan. Overeenkomstig de noord-zuid verlopende scheidingsszone komen in Zuidwest-Finland populaties voor met overwegend monedula-Kauwen, terwijl in Zuidoost-Finland voornamelijk soemmeringii's broeden. Echter, monedula's vertonen een voorkeur voor de kustgebieden, terwijl soemmeringii's het binnenland prefereren (Voipio 1969). Hierdoor kunnen soemmeringii's westelijker voorkomen dan monedula's (krt 2).

De warboel in Finland wordt compleet gemaakt doordat de Kauw langzaam naar het noorden oprukt (klimaatverbetering en cultivering van het binnenland). Hierdoor is niet veel fantasie nodig om voor te stellen dat wanneer deze variabele populaties ook nog eens gaan trekken, in het overwinteringsgebied groepen ontstaan bestaande uit 'raszuivere' monedula's tot 100% soemmeringii's.

De groepen Kauwen die in Nederland overwinteren komen niet uit Finland maar zuidelijker uit de overgangsszone. Voous (1960) spreekt van Polen. De gemêleerde groepen zijn dan ook geen overgang van soemmeringii's met Skandinavische monedula's maar van soemmeringii's met de ons bekende spermologus-Kauwen.

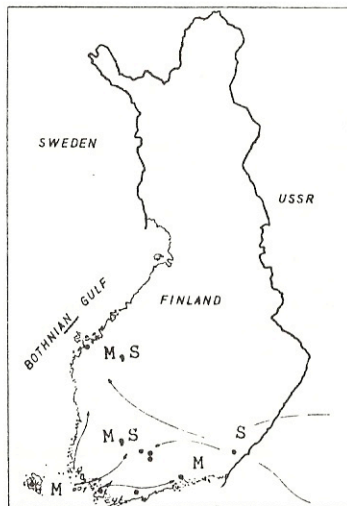
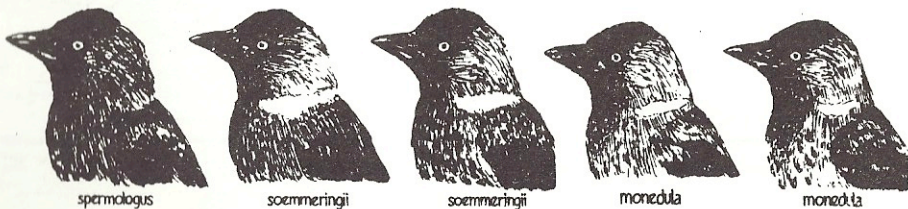
Uiterlijke verschillen.

C.m.soemmeringii

- Hals Het meest opvallende kenmerk in het veld is een witte halvemaa-vormige vlek aan de zijkant van de hals. Variabel van grootte.
- Nek Deze is veel zilverkleuriger dan het lichte achterhoofd van de ons bekende spermologus-Kauwen.
- Onderzijde Ook hier is de soemmeringii lichter dan de bijna zwarte spermologus

C.m.monedula

- Hals De witte vlek is gedegeradeerd tot een halsstreep. Soms duidelijk, soms nauwelijks zichtbaar.
- Nek Deze is minder zilvergrijs dan die van een soemmeringii maar toch nog altijd lichter dan die van onze spermologus. Wel weer variabel.
- Onderzijde Meestal grijs.

krt 2

Voorkomen van ondersoorten van de Kauw in Finland (naar Voipio)

- M = C.m.monedula
S = C.m.soemmeringii

Gezien de subtiele verschillen zal het vaak niet mogelijk zijn soemmeringii's van monedula's te onderscheiden. De met zekerheid gedetermineerde Kauwen in de literatuur waren dan ook geschoten. Dan blijken soemmeringii's langere en zachtere veren op borst en buik te hebben en bezitten ze een petje dat inktblauw glanst. Het petje van monedula- en spermologus-Kauwen heeft een paarsblauwe glans.

Methode.

Na de ontdekking van 12 Russische Kauwen op 2-1-1988 bij Langenboom was het opvallend dat in de omgeving van Wijchen-Nijmegen ondanks intensief speuren geen Russische Kauwen ontdekt konden worden. Ook de Russische Kauwen bij Langenboom werden 2 weken later niet teruggevonden. Wel bleek toen dat in andere delen van het Land van Cuijk, met name die met een Peelkarakter (zwart op krt 3), tussen spermologus-Kauwen Russische Kauwen ontdekt konden worden. Bij deze Russische Kauwen bleek de witte halve maan onderaan de nek niet bij alle vogels even duidelijk aanwezig.

Nadien zijn 5 inventarisatietochten gemaakt om enerzijds een indruk te krijgen om welke aantallen het gaat en anderzijds om het vermoeden te bevestigen dat Russische Kauwen slechts lokaal voorkomen. Het gebied dat werd geïnventariseerd wordt globaal begrensd door de Middenpeelweg aan de ene kant en door de bossen bij Mill aan de andere. Het landschap met zijn uitgestrekte percelen is een agrarisch gebied dat enigszins doet denken aan de Flevopolders.

De exacte begrenzing is terug te vinden in Mourik 12 (5) pag 166 en 167. Het 34 km² grote gebied wordt gevormd door de deelgebieden 16B, 17A, 17B, 29A, 30A, 30B en 37A, samen met een 1 km brede strook ten westen van de Middenpeelweg.

De geïnventariseerde Kauwen werden onderscheiden in 3 categorieën:

- Soemm : uitgesproken soemmeringii-Kauwen.
- Interm: intermediaire vogels bezaten de kenmerken van soemmeringii's gedeeltelijk. Zodra een Kauw een lichte nekstreek had, werd deze hiertoe gerekend onafhankelijk van aan- of afwezigheid van een witte vlek. Zodra een vogel maar iets van een witte veeg vertoonde werd deze ook tot de categorie 'interm' gerekend onafhankelijk van de grijsstint van nek en achterhoofd. Bewust is voor deze categorie niet de soms gebruikte term 'bastaarden' aangehouden.
- Sperm : uitgesproken spermologus-Kauwen.

Naar monedula-Kauwen werd niet speciaal uitgekeken. Zoals vermeld is het subtiele onderscheid tussen de vlees-nog-vis categorie 'interm' en de monedula's in het veld uiterst moeilijk waarneembaar. Eventuele aanwezige monedula's zijn in de categorie 'interm' terechtgekomen.

N.B.1 Alle waarnemingen werden verricht met een Zeiss 10 x 40.

N.B.2 Als in dit artikel over Russische Kauwen wordt gesproken dan worden de intermediaire- en de soemmeringii-Kauwen samen bedoeld.

tabel 1 Samenstelling van 2 groepen Kauwen op 5-3-1988 te Odiliapeel.

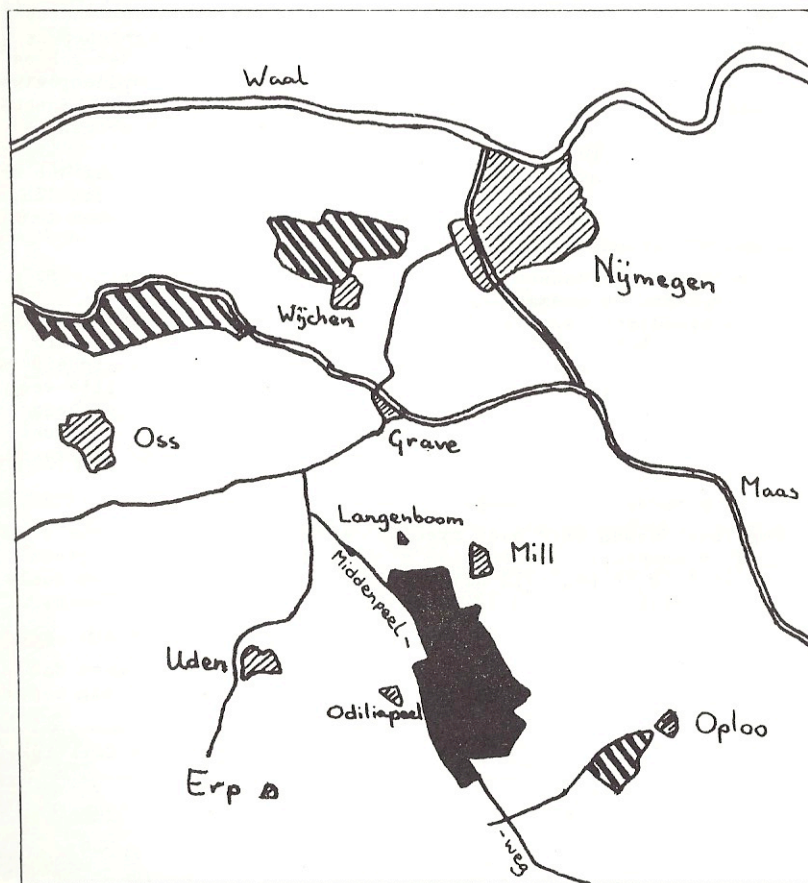
	<u>sperm.</u>	<u>interm.</u>	<u>soemm.</u>
Staartjespeel	-	6	6
natij Middenpeelweg	26	2	-

Resultaten.

De waargenomen groepen Kauwen waren zeer gevarieerd van samenstelling. Illustratief hiervoor zijn 2 groepen van resp. 12 en 28 vogels te Odiliapeel op 1 km. afstand van elkaar waargenomen. (tabel 1).

Ook de grootte van de groepen varieerde sterk. De kleinste groep bestond uit 10 Kauwen (6 sperm. + 6 soemm.) en de grootste waargenomen groep uit 196 Kauwen (140 sperm. + 40 interm. + 16 soemm.). Of er een opsplitsen van groepen en vervolgens een hergroeperen plaats vindt is niet vastgesteld kunnen worden. Zeker is wel dat de groepen weinig plaatstrouw zijn en dat er uitwisseling plaats vindt met het gebied ten westen van het studiegebied.

Het lijkt ons weinig zinvol gedetailleerd alle waarnemingen te vermelden en wordt in tabel 2 volstaan met een sommatie van het gehele inventarisatiegebied per datum. Uit deze sommatie komt duidelijk naar voren dat het totale aantal in het gebied aanwezige Kauwen per inventarisatie sterk verschilde.

krt 3 = studiegebied
 = éénmaal op Russische Kauwen geïnventariseerd

tabel 2 Aantallen Kauwen, opgesplitst naar categorie, aanwezig in het studiegebied op de verschillende inventarisatie-dagen.

	sperm.	interm.	soemm.	totaal
17 januari	86	17	8	111
23 januari	336	84	50	470
17 februari	41	38	10	89
28 februari	72	56	7	135
5 maart	297	98	40	435
27 maart	62	16	-	78
totaal (met %)	894 (68)	309 (23)	115 (9)	

Behalve de in bovenstaande tabel weergegeven totalen varieerden de aantallen groepen eveneens. Op de 6 waarneemdata waren de aantallen groepen achtereenvolgens 3, 5, 2, 3, 10 en 3. Al met al een nogal weinig overzichtelijke aanwezigheid van de Russische Kauw in het studiegebied. Het enige dat met zekerheid gesteld kan worden is een continue aanwezigheid van meerdere exemplaren gedurende de gehele winter.

Diskussie.

De weinig konstante presentie van de Russische Kauw wordt vrijwel zeker veroorzaakt door uitwisseling met een veel groter gebied in Brabant ten westen van de Middenpeelweg, een artificiële begrenzing van het werkgebied van de VWG 'Land van Cuijk'.

De Russische Kauw overwintert in grote aantallen in Midden- en Oostbrabant (Heijnen 1986 en 1987) en in feite ligt een stukje van het overwinteringsgebied in het Land van Cuijk. Een aanwijzing hiervoor is de vergelijking van de waarnemingen uit het beschreven gebied bij Mill met de onderzoeksresultaten van Heijnen.

tabel 3 Groepsgrootte, vergeleken met die uit onderzoek Heijnen.

	gebied bij Mill	Midden- en Oostbrabant		
		1985	1986	1987
gem. groepsgrootte	30,3	28	33	35

Interessanter dan de grootte van de groepen Kauwen is de procentuele samenstelling van deze groepen. Heijnen telde geen intermediaire vogels maar onderscheidde wel of geen Russische Kauw. Hij diskrimineerde (ook naar eigen zeggen) vrij willekeurig en zijn criterium ligt midden in de hier eerder gedefinieerde intermediaire Kauwen.

tabel 4 % C.m.soemmeringii in groepen Kauwen, vergeleken met die uit onderzoek Heijnen (1986 en 1987).

	gebied bij Mill	Midden- en Oostbrabant		
		1985	1986	1987
% C.m.soemmeringii in groepen.	9	19,0	11,4	15,5

De op het eerste gezicht veel lagere aanwezigheid van soemmeringii's bij Mill wordt veroorzaakt door het genoemde verschil in definiëring. Om toch de procentuele aanwezigheid van soemmeringii's in beide onderzoeksgebieden te kunnen vergelijken moet een onbekend deel van de 23 % intermediaire Kauwen (tabel 2) bij de 9 % soemmeringii's uit het gebied bij Mill geteld worden. De uitkomst van deze sommatie zal niet veel van $15,3 + 3,8$ afwijken waardoor het aanwezigheidspercentage van Russische Kauwen bij Mill niet wezenlijk verschilt van het verdere overwinteringsgebied in Brabant.

Eerder werd vermeld dat in de omgeving van Wijchen geen Russische Kauwen konden worden waargenomen. Ook in het verleden was het voorkomen van de Russische Kauw in het Rijk van Nijmegen en het Land van Maas en Waal samen spaarzaam. In 14 jaar tijd 9 waarnemingen van 27 exemplaren (archief VWG Nijmegen). Dit deed het vermoeden rijzen dat Russische Kauwen slechts lokaal voorkomen. Om dit te toetsen is na 3 van de 6 inventarisaties ook buiten het studiegebied naar Russische Kauwen gezocht. Op 23-1 tussen Oploo en de Bunthorst, op 17-2 langs de Maas ten noorden van Oss en op 5-3 in het Beuningse Veld ter noorden van Wijchen (zie krt. 3). Russische Kauwen waren niet geheel afwezig, maar de aantallen zijn niet vergelijkbaar met die uit het Land van Cuijk.

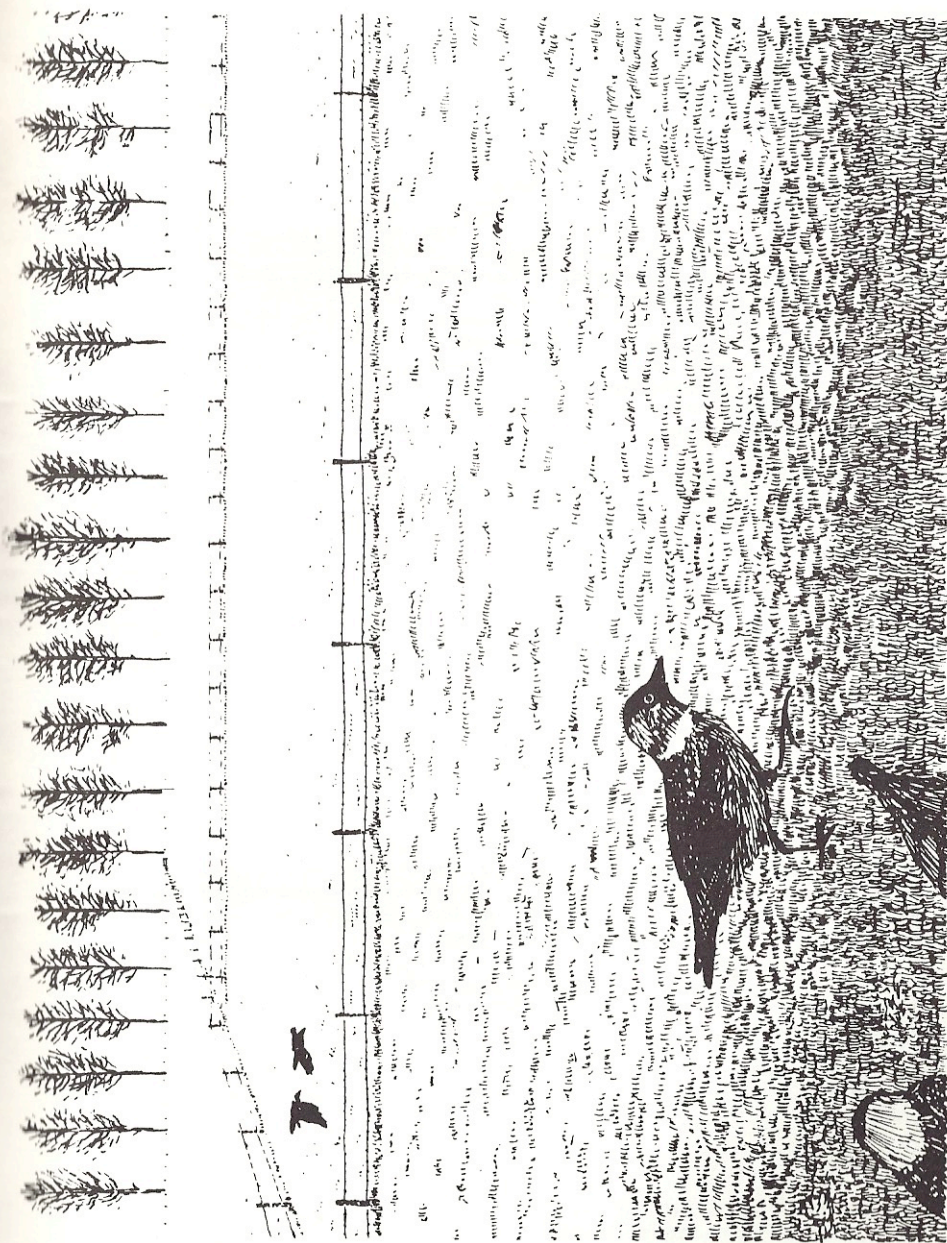
tabel 5 Resultaten van Kauwen-inventarisaties buiten het studiegebied

	sperm.	interm.	soemm.
Oploo	650	-	-
Oss	221	13	-
Wijchen	86	16	-

Alhoewel de laatste inventarisatie gepland was in de omgeving van Cuijk, om het studiegebied aan de noord- en oostzijde min of meer af te bakenen, is uit tabel 5 desondanks toch de konklusie te trekken dat langs de Maas nauwelijks Russische Kauwen voorkomen. Deze Kauwen prefereren blijkbaar de kale vlakke delen van Brabant. Deze voorkeur is vergelijkbaar met die van de Bonte Kraai. Ook deze ondersoort komt 's winters preferent voor in het studiegebied (J. Jacobs, artikel in voorbereiding)

Net zo min als de grote aantallen bleek (achteraf) het plaatselijk voorkomen van de Russische kauw in Oost-Brabant een ontdekking: In de winter van 1948-49 zijn in ons land op diverse plaatsen Kauwen geschoten. Overal lieten spermologus-Kauwen het leven voor de wetenschap, behalve in Ommen waar 1 en in Erp (krt. 3) waar 57 soemmeringii's geschoten werden (Voous 1960). Dit slechts plaatselijk voorkomen van de Russische Kauw is na 40 jaar nog steeds het geval maar heeft in die periode geen bekendheid gekregen. Al met al bestaat er nog nauwelijks een beeld van het overwinteren van Russische Kauwen in Nederland. Zijn er b.v. nog meer gebieden zoals in Oost-Brabant waar Russische Kauwen overwinteren, waar komen ze precies vandaan en zijn de aantallen afhankelijk van sneeuw en vorst? Als één Amerikaanse Gestreepte Strandloper op de Knardijk (op 18-9-1988) een verkeersopstopping teweegbrengt, dan mogen honderden Russische Kauwen zeker meer belangstelling. Alleen dan kan in de toekomst op de gestelde en andere vragen een antwoord gegeven worden.

Hopelijk is dit artikel een aanmoediging om met name 's winters ook Kauwen in onze kijker te nemen.

Dankwoord.

Rob Vogel wordt bedankt voor de toestemming om zijn tekeningen te mogen gebruiken. Dik Heg wordt bedankt voor het maken van de tekeningen. Peter Brouwer zocht in het VWG-archief waarvoor eveneens dank en Johan Thissen en Toon van Dijk ben ik erkentelijk voor de hulp bij het verzamelen van de literatuur.

Literatuur.

- Brouwer P. et al. 1985. Vogels van de Ooypolder. VWG Rijk van Nijmegen O.M. van Hoorn, Nijmegen.
- Coombs F. 1978 The Crows, a study of the Crows of Europe. B.T. Batsford Ltd. London.
- Goodwin D. 1976 Crows of the world. Div. of Cornell Univ. Press. Ithaca, New York.
- Heijnen T. 1986 Russische Kauwen (*C.m.soemmeringii*) in Midden- en Oost-Brabant. Roodborsttapuit 5 (2/3): 62-65.
- Heijnen T. 1987 Russische Kauwen (*C.m.soemmeringii*) in Midden en Oost-Brabant, een vervolg. Roodborsttapuit 6 (2): 58-59.
- Vogel R. 1984 Kauwen nader bekeken. Vlerk 1 (3): 80-83.
- Voipio P. 1969 Geographical variation in *Corvus monedula* in Finland. *Ardea* 57 (1/2): 48-63.
- Voous K.H. 1960 Het voorkomen van Oosteuropese Kauwen (*C.m.soemmeringii*) in Nederland in de winter 1948-1949. *Limosa* 33 (3/4): 128 - 134.

Rob Gorissen, Heilige Stoel 52-12, Wychen

Excursie De Tongelaar 29 Mei 1988

Ondanks de wat onzekere weersvoorspelling was het die ochtend prachtig weer. Er waren deze keer slechts zes mensen komen opdagen bij het parkeerterreintje bij het kasteel.

Op het weggetje naar het kasteel werd al direct een spotvogel waargenomen die zijn volle repertoire ten gehore bracht. Bij het kasteel hebben we vergeefs naar de zwarte roodstaart uitgekeken die er met Finksteren nog zat. Kauwtjes, spreeuwen en holenduiven waren er volop.

Er werd gekozen voor de westelijke route richting sluisje waar de Raam en het Peelkanaal bij elkaar komen. Onderweg signaleerden we onder andere: nachtegalen, zwartkop, spotvogel en koekoek. We dachten ook een boomkruiper gehoord te hebben maar de deskundigheid in de groep was niet toereikend om dit met zekerheid te kunnen vaststellen.

Bij het omgehakte hout bij het sluisje werd nog even gezocht naar de grauwe klauwier die daar een week daarvoor nog gezien was maar we konden hem niet meer ontdekken. Trouwens ook de wiewaai liet het afweten.

Langs het Peelkanaal onder andere de kleine karekiet en de bosrietzanger. Op de weg terug naar het kasteeltje konden we zien hoe de rupsen van de stippelmot sommige vogelkersen geheel ontbladerd en ingepakt hadden.

Zowel voor als na afloop van de excursie werd vlak bij het kasteeltje een vos gezien.

Waargenomen soorten: kraai, spotvogel, nachtegaal, koekoek, vink, kauw, holenduif, winterkoning, fitis, ringmus, spreeuw, tjiftjaf, merel, fazant, koolmees, geelgors, tortelduif, houtduif, zwartkop, grasmus, fuut, kleine karekiet, bosrietzanger, tuinfluiter, blauwe reiger, pimpelmees, Kievit, wilde eend, boerenzwaluw, ekster, staartmees, witte kwikstaart, totaal 32 soorten.

Joop Thomas

Aanwijzingen bij het schrijven van bijdragen voor "de Mourik"

Kopij wordt bij voorkeur getypt geleverd, dit in verband met een snelle verwerking van de stukjes.

Wanneer U zelf typt: een duidelijke, scherpe letter; dus geen versleten lint, machine schoonmaken en bij voorkeur een wegwerp-carbonlint gebruiken. Tikken op gewone A4-vellen, kantlijn links en rechts 2 cm., onder en boven 2,5 cm.; dicht open typen (regelstelling 1).

Langere artikelen worden bij voorkeur in verschillende hoofdstukjes verdeeld, dit i.v.m. de leesbaarheid. Bij het weergeven van onderzoeksresultaten is een goede indeling: Inleiding, Methode, Resultaten, Discussie (of Bespreking), Literatuur.

Wanneer literatuurgegevens verwerkt worden moet altijd de bron worden aangegeven. In de tekst gebeurt dit door het vermelden van schrijver(s) en jaartal van publicatie, voorbeeld: (Brouwer et al. 1985). Onder het hoofdstukje "Literatuur" wordt de bron vervolgens nader omschreven, zoals in onderstaande voorbeelden:

Brouwer, P. & Gorissen, R. & Hagemeyer, W. & Helmer, W. 1985. Vogels van de Ooypolder. VWG Rijk van Nijmegen en omstreken. O.M. van Hoorn, Nijmegen.

van Swaay, C. 1985. De Rode en Zwarte Wouw (*Milvus milvus* en *Milvus migrans*) in het Rijk van Nijmegen. *de Mourik* 11 (2): 52-62.

(bij boeken dus uitgever en plaats van uitgave; bij bladen eerst jaargang, dan nummer en de bladzijden waarover het artikel loopt).

Wanneer U tabellen en figuren in Uw artikel plaatst: voorzie elke tabel en figuur van een nummer (tabel 1, 2 etc.; figuur 1, 2 etc.) zodat U makkelijk in de tekst naar een tabel of figuur kunt verwijzen. Voorts moet elke figuur en tabel voorzien zijn van een korte maar duidelijke verklarende tekst, zodat de lezer weet waar de tabel of figuur over gaat.

Soortnamen van vogels worden altijd met een hoofdletter gespeld, dus Zwarte Zeeëend, Koolmees etc.. Soort- of familiegroepen echter steeds met een kleine letter, dus eenden, zeeëenden, mezen. Wetenschappelijke namen worden met een hoofdletter en vervolgens met een kleine letter geschreven, dus *Athene noctua*, *Turdus torquatus* (bij de eerste keer is het gebruikelijk om de naamgever te vermelden: *Turdus torquatus* (L.)), "L." staat voor Linnaeus).

Voorts is de redactie altijd bereid U bij te staan, onder andere bij het verzamelen van literatuur- en archiefgegevens.

Aanwijzingen bij het maken van illustraties

Pentekeningen met Oost-Indische inkt op wit papier of transparant. Bij voorkeur ongeveer 1,5 tot 2 maal de grootte waarop ze afgedrukt moeten worden.

Overtredingen van de Vogelwet, Jachtwet en de Natuurbeschermingswet

Deze kunnen gemeld worden aan de heer P. Brugman, Regt.Stoottroepenstraat 14, 5431 TA Cuyk, tel. 08850-15901 (Controleur Vogelwet). Strafbare feiten die direct of indirect te maken hebben met de bescherming van de natuur (Jachtwet, Vogelwet, Visserijwet, Natuurbeschermingswet e.d.) kunnen uiteraard gemeld worden bij de plaatselijke politie, maar ook bij de gespecialiseerde Veldpolitie. Telefoonnummers van de meldkamers van de Veldpolitie: Gelderland 055-664455, Noord-Brabant 04116-72189 (bij geen gehoor Piet Bouten 04113-2102), Limburg 04746-1370.

Dood gevonden vogels

Deze kunnen voor onderzoek ingezonden worden naar het Centraaldiergeneeskundig Instituut, met name wanneer de omstandigheden verdacht zijn. Verkeers-, olie-, slachtoffers e.d. worden niet onderzocht. Adres: C.D.I. afd. B.P., Edelhertweg 15, 8219 PH Lelystad, tel. 03200-73911.

Ringen

Wanneer U een ring vindt of bij een vogel afleest kunt U de ring of cijfercombinatie opsturen naar: Vogeltrekstation, Antwoordnummer 341, 6660 VE Heteren. Bij dit station kunt U ook speciale formulieren voor het insturen opvragen. Zowel binnenlandse- als buitenlandse ringen worden verwerkt.